

SLOVENSKI

Poročevalec

Urloži in tiska časopisno podjetje Slovenski poročevalec. - Direktor: Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak. - Uradništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1 in 3, telefon 23-222 do 23-226. - Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1/III, telefon 23-222 do 23-226. - Oglasi: oddelček Ljubljana, Titova cesta 7, telefon 21-696, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-682. - Poštni predal št. 29. - Zira račun pri Komu: ožni banki Ljubljana št. 60-KR-3-2-367. - Mesečna naročnina 230 din.

OBISK BRITANSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA

Pri predsedniku republike

Včeraj dopoldne je predsednik Tito sprejel g. Selwyna Lloyda in ga zadržal na kosilu - Britanski državnik se je sestel in dlje časa razgovarjal s podpredsednikom zveznega izvršnega sveta Edvardom Kardeljem

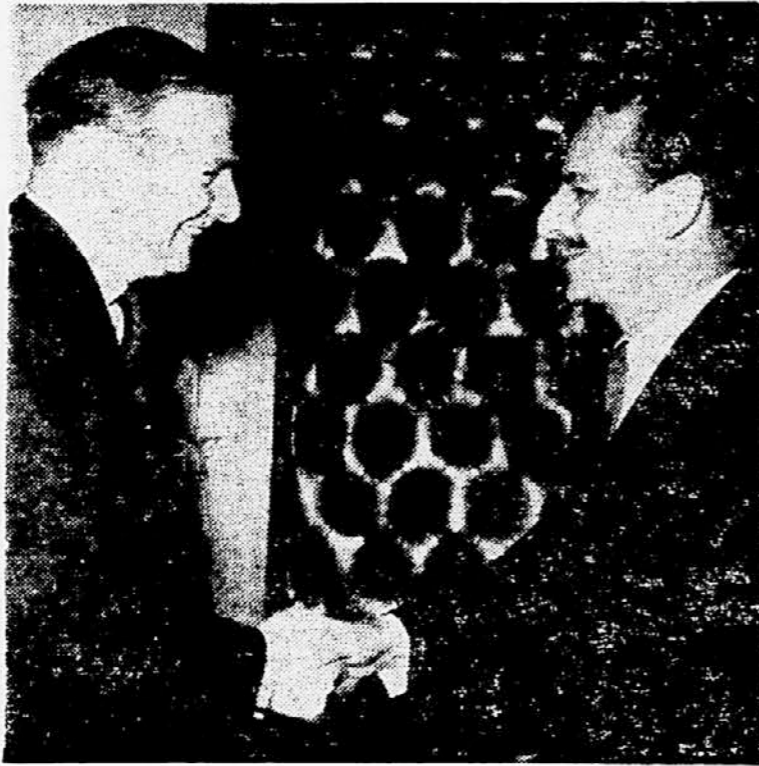
BEOGRAD, 6. sept. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz-Tito je sprejel danes ob 11.30 v Belem dvorcu britanskega ministra za zunanje zadeve Selwyna Lloyda. Ministra Lloyda sta spremljala namestnik državnega podsekretarja v Foreign Office sir William Hayter in britanski veleposlanik v Beogradu sir John Walter Nicholls. Od jugoslovanske strani so bili pri sprejemu državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović, državni podsekretar za zunanje zadeve Srdja Prica in jugoslovanski veleposlanik v Londonu Ivo Vejvoda.

Predsednik republike je nato pridržal ministra Lloyda na kosilu, na katerem so bili poleg omenjenih britanskih in jugoslovanskih osebosti tudi podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Mladen Iveković, osebni parlamentarni sekretar ministra Lloyda narodni poslanec Robert Grosvenor in drugi.

Danes dopoldne je ministra za zunanje zadeve Velike Britanije Selwyna Lloyda sprejel podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj. Sporočajo, da sta podpredsednik Kardelj in minister Lloyd govorila uro in pol o nekaterih mednarodnih vprašanjih, ki zanimajo obe državi. Z zadovoljstvom sta ugotovila, da se odnosi med Jugoslavijo in Veliko Britanijo razvijajo zelo ugodno.

Nocoj je britanski zunanji minister Selwyn Lloyd priredil v poslopiju izvršnega sveta Srbije slavnostni sprejem, ki so se ga udeležili z jugoslovanske strani podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, državni sekretar za zunanje za-

deve Koča Popović in drugi, z britanske strani pa veleposlanik Velike Britanije v Beogradu sir John Nicholls ter člani

spremljanja ministra Lloyda in člani britanskega veleposlanstva. Na sprejemu so bili tudi člani diplomatskega zbora. Sinoči je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović priredil v poslopiju zveznega izvršnega sveta sprejem na

čast ministru Selwynu Lloyd. Na sprejemu so bili vsi člani spremljanja britanskega ministra ter veleposlanik Velike Britanije, od jugoslovanske strani pa podpredsednik zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, člani zveznega izvršnega sveta in drugi.

Včeraj dopoldne in popoldne so bili v državnem sekretariatu za zunanje zadeve uradni jugoslovansko-britanski poli-

so državniki obeh držav govorili v glavnem o mednarodnih problemih: O razorožitvi; odnosih med Vzhodom in Zahodom, problemu evropske varnosti in položaju na Bližnjem vzhodu. Zastopniki obeh držav se strinjajo v tem, da se je treba nenehno truditi za zboljšanje mednarodnega položaja. V razgovorih so poudarili ugoden in uspešen razvoj prijateljskih zvez med FLRJ in Veliko Britanijo. Te zveze so v veliko korist tako za nadaljnji razvoj prijateljskega sodelovanja med državama kot za mir in sodelovanje na svetu sploh.

Med jugoslovansko-britanskimi političnimi razgovori v državnem sekretariatu za zunanje zadeve

TISKOVNA KONFERENCA SELWYNA LLOYDA

»Zadovoljen sem z rezultati«

Beograd, 6. sept. Angleški zunanji minister g. Selwyn Lloyd, ki bo jutri zaključil svoj štiriidnevni uradni obisk Jugoslaviji, je danes popoldne imel v angleški čitalnici v Beogradu tiskovno konferenco za domače in tuje novinarje. G. Lloyd je v uvodni izjavi poudaril, da so mu njegovi razgovori v Beogradu omogočili, da pojasni britansko politiko na širokem področju. Jugoslavija in Velika Britanija ne gledata enako na veliko število važnih svetovnih vprašanj in najbolje je, da se to iskreno prizna. Hkrati pa je tudi najbolje, da se razlike v stališčih prediskutirajo odkrito in da stališča ene države pojasnimo odkrito javnosti druge države.

G. Lloyd je nato dejal, da ve, da jugoslovanska javnost sedaj najbolj interesira vprašanje razorožitve in kolonialna vprašanja. Dejaj, da so zahodne sile pred nekaj dnevi dale svoj predlog o delni razorožitvi ali o prvi fazi razorožitve. Ta predlog podpira tudi enajst drugih držav in po mnenju g. Lloyda pomeni postopno in neobhodno prvo fazo razorožitve. »Prepričani smo, da so naši predlogi realni in da ustrezajo sedanjim političnim možnostim.« V zvezi z angleško kolonialno politiko pa je g. Lloyd dejal, da ne-

brim medsebojnem odnosom. Mislim, je dejal g. Lloyd, da je tako jugoslovanska kakor angleška stran zadovoljna s pristranskim vzdušjem na razgovorih in s tem, kar je bilo na njih doseženo. »Dopisnik Daily Telegrapha« je hotel nato zvedeti, če je g. Lloyd v svojih razgovorih zapazil velike razlike med jugoslovanskimi in sovjetskimi stališči do raznih vprašanj. »Ni moja stvar,« je odgovoril g. Lloyd, »da ocenjujem jugoslovansko politiko. Globoko pa sem prepričan, da je jugoslovanska politika ostala nespremenjena in da Jugoslavija o vsakem mednarodnem problemu sama presoja in odloča. Verjamem, da bo tako tudi v prihodnosti in prepričan sem, da jugoslovanska politika ni istovetna s politiko katere koli druge države.«

»Ni moja stvar,« je odgovoril g. Lloyd, »da ocenjujem jugoslovansko politiko. Globoko pa sem prepričan, da je jugoslovanska politika ostala nespremenjena in da Jugoslavija o vsakem mednarodnem problemu sama presoja in odloča. Verjamem, da bo tako tudi v prihodnosti in prepričan sem, da jugoslovanska politika ni istovetna s politiko katere koli druge države.«

»Ni moja stvar,« je odgovoril g. Lloyd, »da ocenjujem jugoslovansko politiko. Globoko pa sem prepričan, da je jugoslovanska politika ostala nespremenjena in da Jugoslavija o vsakem mednarodnem problemu sama presoja in odloča. Verjamem, da bo tako tudi v prihodnosti in prepričan sem, da jugoslovanska politika ni istovetna s politiko katere koli druge države.«

In Velika Britanija želi isto - namreč, da se napetost na Srednjem vzhodu zmanjša.

Dopisnik »Borbe« je nato vprašal, če je obisk g. Lloyda v Jugoslaviji okrepil njegovo mnenje o možnosti aktivne koeksistence med državami z različno družbeno ureditvijo in kateri pogoji so po njegovem mnenju potrebni za tako aktivno koeksistenco.

»Dejal sem že, da obstajajo razlike v stališčih, tako glede notranjih vprašanj, kakor tudi glede načinov reševanja mednarodnih vprašanj. Ne mešamo pa se medsebojno v notranje zadeve in to nam dajšuje in omogoča razpravljanje o mednarodnih problemih. To je po mojem pogoj za obstoj miru in dobrososedstva med državami z različno družbeno ureditvijo.«

G. Lloydu je bilo postavljeno tudi vprašanje, če so bili jugoslovanski državniki povabljeni, da ponovno obiščejo Veliko Britanijo. Odgovoril je, da so jugoslovanski državniki, javni delavci in umetniki vedno dobrodošli v Veliki Britaniji in da bo v doglednem času gotovo prišlo do novih obiskov jugoslovanskih državnikov Veliki Britaniji, da pa za sedaj še ni bilo v tem pogledu nič točnega dogovorjenega.

M. P.

Diplomatska kronika

Dunaj - Predsednik avstrijske republike dr. Adolf Schärf je danes dopoldne sprejel na poslovilni obisk jugoslovanskega veleposlanika dr. Radivoja Uveliča in se z njim nekaj časa priročno razgovarjal. Veleposlanik Uvelič bo v kratkem odpotoval na novo dolžnost.

London, 6. septembra - Po današnjih popoldanskih razgovorih v razorožitvenem pododboru v Londonu so se delegati razšli, ne da bi določili datum prihodnjega sestanka. Tako je zdaj zasjedanje pododboru, ki se je bilo začelo 18. marca letos, prekinjeno, ne da bi velesile dossegle dolen sporazum o razorožitvi.

Ker sta konec avgusta obe strani končali z obrazložitvijo svojih predlogov in sporočili, da ne bosta več popuščali od svojih stališč, je v Londonu prevladalo mnenje, da pododbor ne bo sklenil nič konkretnega, preden se bo začelo razšle. Ker propagandni govori, ki so bili značilni za pretekla leta neuspešnega dela pododboru niso pripravili ne ene ne druge strani do popuščanja, so se delegati že na včerajšnjem sestanku odločili, da bodo pogajanja prekinili.

Obe strani se strinjata, da bi bilo koristno za tisto, kar so vendarle dosegli pozitivnega - natelno soglasje o več pomembnih vprašanjih in splošno zblizanje gledišč -, če bi prekinitev trajala čim krajši čas. V prejšnjih letih so sklep o doletitvi naslednjega sestanka pododboru prepustili Komisiji Združenih narodov za razorožitve. Kaže, da bo tudi letos tako.

Prekinitev razgovorov o razorožitvi v Londonu

Občutek melanholije in rahle nemoči se polasti človeka ob novici, da je razorožitveni pododbor Združenih narodov v Londonu prekinil delo. Ne zato, ker bi si želeli, da bi bil razorožitveni pododbor z nami do leta 2015, kot je namignil v svoji karikaturi hamburški »Die Welt«, ampak zato, ker se nam dozdeva, da je bilo tako malo storjenega.

Po politnem delu odbora bi bilo popolnoma jalovo, če bi skušali z natančnimi analizami, skrbno odmerjenimi sodbami in nepristransko vzvišenostjo razdeliti krivdo za neuspeh na Vzhod in Zahod: 40% na Vzhod, 60% na Zahod, ali narobe, ali pa fifty-fifty, da se ne bi nobenemu zamerili. Ne gre za zamero, ampak za obstoj človeštva, in ne gre za odstotek krivde, ampak za mero odgovornosti.

Res je, da se bo zdaj kmalu začela obravnava tako imenovanega razorožitvenega vprašanja v Generalni skupščini in da so Rusi mnenja, da je bolje nadaljevati razgovore tam. Zahod bi rad obnovil pogajanja 1. oktobra, toda videti je, da jih pred decembrom ne bo mogoče nadaljevati, če bodo Rusi vztrajali pri svojem.

V zadnjih dneh je spet močno donela propaganda v Lancaster Housu in če bi se morala pogajanja spet izroditi v propagando, je morda res bolje, da so diplomati za zeleno mizo obravnavo prekinili. Najbrž so že utrujeni, kakor je tudi že svet utrujen in naveličan vseh mogočih »podprtih nebes«, slepmišenja ob ustavitvi jedrskih poskusov in raznih pogojev, ki so vezani na pogoje, ki so spet vezani na pogoje.

Toda kljub melanholiji in razočaranju svet ni več v marcu, ampak v septembru. Mnogo rožnatih upov se je sicer razblinilo in zima je pred durmi, toda eno upanje je ostalo: da bo razum smagal nad atomskim kposom. In tega edinega, trdnega in neumrljivega upanja si človeštvo ne bo pustilo vzeti.

B. Pahor

Delegacije in obiski

Zagreb - Te dni se mudi v Zagrebu delegacija Birminghama. Zagreb in Birmingham imata že več let tesne medsebojne stike, njuni zastopniki se med seboj obiskujejo in se posvetujejo o raznih problemih iz komunalnega življenja.

New York - Sinoči je odpotoval v Evropo ameriški minister trgovine Sinclair Weeks, ki bo obiskoval velike mednarodne veleposlance v Zagrebu, na Dunaju in v Stockholmu. V Zagrebu se bo mudil tri dni. V Zahodni Nemčiji se bo Weeks srečal tudi z ministrom za gospodarstvo Erhardtom.

Poljska delegacija

bo prispela v Beograd 10. septembra

Beograd, 6. sept. (Tanjug). Kakor je bilo že sporočeno, bo na povabilo CK ZKJ in vlade FLRJ prišla na sedemdnevni obisk v Jugoslavijo delegacija CK poljske združene delavske partije in vlade LR Poljske, ki jo vodi prvi sekretar CK poljske združene delavske partije Wladislaw Gornulka ter član politbiroja CK poljske združene delavske partije in predsednik ministrskega sveta LR Poljske Juzef Cyrankiewicz.

V delegaciji so član politbiroja CK PZDP in sumanji minister LR Poljske Adam Rapski, član politbiroja CK

PZDP in minister za kmetijstvo Edward Ochab ter poljski veleposlanik v Jugoslaviji Henrich Grohulski.

Delegacija spremlja generalni direktor v zunanem ministrstvu veleposlanik Marija Wierna, sekretar komisije za mednarodna vprašanja pri CK PZDP Juzef Czesak, direktor protokola v zunanem ministrstvu opolnomočeni minister Edward Bartol in namestnik direktorja oddelka v zunanem ministrstvu Kazimierz Karolczik.

Prihod delegacije v Beograd pričakujejo 10. septembra.

Predsednik republike v Zagrebu

Zagreb, 6. sept. (Tanjug). Predsednik republike Josip Broz Tito je prispel nocoj skupaj s soprogo Jovanko v Zagreb.

Včeraj je bila v Klubu poslancev v Ljubljani seja Glavnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. - Uvodni referat o pomenu volitev v ljudske odbore in nalogah organizacij SZDL v zvezi s tem je podal predsednik Miha Marinko. V razpravi so sodelovali člani Glavnega odbora dr. Jože Potrč, Vlado Majhen, Janez Vipotnik, Stefan Pavšič, Miloš Ledinek in Albert Jakopič. - Poleg razpravljanja o volitvah v ljudske odbore je Glavni odbor sprejel sklep, da se osnuje šola za družbeno upravljanje. - Uvodni referat tovariša Miha Marinko, kakor tudi razpravo o volitvah v ljudske odbore bomo objavili v naši jutrišnji številki.

Obisk pri Kišiju

Podpredsednik ZIS Svetozar Vukmanović je v četrtek prispel na uradni obisk na Japonsko

TOKIO, 6. sept. (AFP). - Podpredsednik zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je danes obiskal predsednika japonske vlade Nobosuke Kišija. Razgovor med njima je trajal eno uro.

Podpredsednik Vukmanović je včeraj prispel na uradni obisk

na Japonsko, spremljata pa ga državni podsekretar Vladimir Velebit in guverner Narodne banke Vojin Guzina. Pred obiskom pri predsedniku Kišiju so vsi trije obiskali cesarsko palačo in se vpisali v knjigo obiskovalcev.

Danes popoldne se je Svetozar Vukmanović sešel z japonskim ministrom za zunanje zadeve, ministrom trgovine in ministrom za finance, jutri pa se bo na kosilu srečal z japonskim cesarjem Hirohitom in njegovo družino.

Podpredsednik Vukmanović je izjavil v Tokiu, da je njegov obisk na Japonskem pomemben in bo omogočil boljše razumevanje in sodelovanje med Jugoslavijo in Japonsko. Veseli me, da bom imel priložnost z japonskimi zastopniki govoriti o problemih, ki so zanimivi za obe državi, in navezati neposredne stike z japonskim narodom in vodilnimi osebnostmi. Prepričan sem, da bodo ti stiki prispevali k zboljšanju odnosov med državama in k miru na svetu.

VREME

Stanje 6. septembra. Področje visokega zračnega pritiska nad zahodno in srednjo Evropo dolagoma slabi, hladni zrak, ki je zaletel severno Anglijo, da se pomika proti vzhodu. Napoved za soboto: Lepo vreme z delno oblačnostjo. Temperature ponoči med 6 in 10, v Primorju 18, najvišje dneve do 22. V Primorju do 25 stopinj Celzija. Zjutraj na rodinah megla.

Rim - Teheran

Predsednik italijanske republike Gronchi odhaja te dni na uradni obisk v Iran. S tem obiskom sta povezani dve, za Italijo zelo važni vprašanja: ekonomska in politična eks-

panzija. Italijanska prizadevanja za uveljavljanje v zunanji politiki niso nova, kakor tudi niso nova nesoglasja med vodilnimi italijanskimi politikami glede smeri, ki naj bi se je držala palača Chigi. Se je v spominu afera, ko so v zunanjem ministrstvu zadržali Gronchijevo poslanico Eisen-

howerju, kakor tudi različne v pojmovanjih vloge Atlantskega pakta, ki so se pojavile med predsednikom republike ter predstavniki zunanjega ministrstva in vodstva krščansko demokratske stranke. Sedaj pa gre še za nekaj več.

Dosledna atlantska politika je Italijo oddaljevala od tistih del, s katerimi bi rada vzdrževala dobre odnose bodisi iz ekonomskih ali prestižnih razlogov. Italija se je že večkrat ponudila za posrednika pri urejanju odnosov med posameznimi članicami Atlantskega pakta in arabskimi državami, toda te njene ponudbe niso mogle nikdar priti resno v poštev, ker je italijanska vlada od vseh kočljivih vprašanj stala na strani držav Atlantskega pakta (Švedska, Francija, ZDA, Belgija, Nizozemska, Portugalska).

Razumljivo je torej, da je tunizijski premier Burgiba na vprašanje nekega italijanskega novinarja, če bi Italija lahko posredovala med arabskimi in atlantskimi državami in Francijo odgovoril tako, da novinar ni vedel, če se odgovor glasi »da« ali »ne«.

Predsednik Gronchi je nedavno izjavil, da mora Italija biti samostojnejša in aktivnejša politiko do arabskega sveta in se mora »otresti nekaterih kompleksov, posebno še zaskrbljenosti, da to komu ne bo všeč«.

Prvi korak, ki ga je naredila Italija v tej smeri, je bil ekonomske narave. Italijanska državna petrolejska družba ENI se je sporazumela z transkaspiskimi petrolejskimi družbami in se mora »otresti nekaterih kompleksov, posebno še zaskrbljenosti, da to komu ne bo všeč«.

Prvi korak, ki ga je naredila Italija v tej smeri, je bil ekonomske narave. Italijanska državna petrolejska družba ENI se je sporazumela z transkaspiskimi petrolejskimi družbami in se mora »otresti nekaterih kompleksov, posebno še zaskrbljenosti, da to komu ne bo všeč«.

Prvi korak, ki ga je naredila Italija v tej smeri, je bil ekonomske narave. Italijanska državna petrolejska družba ENI se je sporazumela z transkaspiskimi petrolejskimi družbami in se mora »otresti nekaterih kompleksov, posebno še zaskrbljenosti, da to komu ne bo všeč«.

ODNOSI FRANCJE S SEVERNO AFRIKO

Zastoj razgovorov z Marokom

Pogajanja, ki so bila več mesecev v Rabatu, od konca avgusta pa v Parizu, so se razbila pri obravnavanju konvencije o naseljenih - Spo ročili so, da bodo sporna vprašanja proučevali nekaj časa posebej v Parizu in Rabatu

PARIZ, 6. sept. (AFP). Sinoči so bila nenadoma ustavljena francosko-maroka pogajanja, ker se niso sporazumeli o sedanjem členu konvencije o naseljenih. Pogajanja so trajala več mesecev v Rabatu, od 22. avgusta naprej pa v Parizu. Maroški zastopniki so zahtevali, da dobi Maroko pravico do razširitev 280.000 hektarov zemlje francoskih naseljenec, francoska delegacija pa se je v načelu strinjala z maroško zahtevo, nesoglasja pa so nastala glede izplačila odškodnine francoskim naseljencem, v kar Maroko neče privoliti. V uradnem sporočilu, ki je bilo objavljeno sinoči, je rečeno, da bodo v Parizu kot Rabatu proučili to vprašanje in da se bodo pogajanja nadaljevala, brž ko bodo uspešno izvedli popravke.

Nenadna prekinitev razgovorov o prihodnosti francoskih druž in posesti v Maroku pomeni novo ohladitev in ostro napetost med metropolo in njenim bivšim protektoratom v Afriki. Takšni so prvi komentariji političnih krogov na nesoglasja med državama, zaradi katerih je maroška vlada sinoči naglo odpoklicala svojo delegacijo iz Pariza.

Razgovori o premoženju Francozo v Maroku so se bili začeli še pred več meseci. Zvedelo se je, da so francoski zastopniki na zadnjih šestih tednih zahtevali »popolna jamstva za nedotakljivost« francoskega premoženja v kmetijah, industriji in trgovini Maroka, čigar vrednost cenijo nad 800 milijard francoskih frankov. Sklenitev sporazuma o teh jamstvih je pariška vlada postavila kot pogoj za finančno pomoč 20 milijard frankov, ki naj bi jo dala bivšemu protektoratu.

Prekinitev razgovorov je imela močan odziv v francoskem pa tudi maroškem tisku. Desničarski »Aurora« obojsko v uvodni vlogo Bourges-Maunourya, da se drž. »politike velikodušnosti« do Maroka in ospora-

va vladi v Rabatu pravico, da bi odločala o »premoženju, ki so ga v Maroku ustvarili in zgradili Francozi«. Maroški časopisi pa so se dvignili vsi proti »hotenju Pariza, da bi po vsej sili odbržal svoje kolonialistične postojanke v ekonomiki neodvisne maroške države. List vladajoče stranke »Istiklal« »Aj Soab« zahteva, da dodela kmetijska posestva »tistim, katerim zares pripadajo«. Francoski naseljenici imajo namreč v svojih rokah milijon hektarov zemljišča - polovico skupnih obdelovalnih površin v Maroku. Na maroškem podeželju je zdaj, kakor pišejo časopisi v Rabatu, velikansko število ljudi brez zemlje in napol zaposlenih kmetijskih delavcev.

ARABOVA IZJAVA O SESTANKU V KAIRU

V Kairu je bil pred kratkim sestanek alžirskega revolucionarnega sveta, na katerem so odgovorni vojaški in politični voditelji iz Alžira in člani delegacije narodno osvobodilne fronte sprejeli važne sklepe. Tako je povedal novinarjem v Zenevi ugledni vodja alžirske fronte narodne osvoboditve Ferhat

Abas. V sporočilu, ki je bilo pri tej priložnosti izročeno novinarjem, je rečeno, da je svet, v namenu povečati oboroženo borbo, sklenil razširiti število svojih članov na 54, prav tako pa tudi povečati koordinacijski in izvršni odbor. Alžirski revolucionarni svet, je rečeno ob koncu sporočila, potrjuje svojo odločenost obnoviti nacionalno suverenost alžirskega naroda in izbojevati neodvisnost Alžira.

Še en glas proti

Na letni konferenci britanskih sindikatov so soglasno sprejeli resolucijo proti atomskim in vodikovim poskusom

Blackpool, 6. sept. (Reuter). Na konferenci britanskih sindikatov so danes soglasno sprejeli resolucijo, s katero zahtevajo takojšnjo ustavitev poskusov in izdelovanja atomskega in vodikovega orožja.

Zastopniki nad 8,3 milijona britanskih delavcev poudarjajo v resoluciji, da so nadaljnji poskusji in izdelovanje tega orožja še bolj tvegani in nevarni miru. Od izvršnega sveta Trade Unionov zahtevajo, da dá britanska vlada pobudo za takojšnjo in brezpogojno ustavitev poskusov, kar naj bi bila prva stopnja od sporazuma s prizadetimi državami o končni prepovedi nuklearnega orožja.

V resoluciji britanskih sindikatov je izražen predlog, naj bi tudi mednarodna konferenca svobodnih sindikatov začela s podobno pobudo po svojih federacijah. Konferenca je dalje zahtevala od izvršnega sveta, naj pri Združenih narodih doseže takojšnjo preiskavo o naraščajoči nevarnosti, ki grozi od uporabe atomske energije v vojaške, industrijske in druge namene, ter objavi izid preiskave.

Kongres britanskih sindikatov v Blackpoolu, ki se je danes končal, je pokazal, da britanski sindikatni ne odobravajo politike konservativne vlade glede mezd, da pa bodo podprli vlado v gospodarski povezavi Velike Britanije z nekaterimi državami, vendar z izjemo nekaterih omejiti.

Ferhat Abas je izjavil rimske-mu časopisu »Il Tempo«, da je alžirska fronta narodne osvoboditve vedno pripravljena na miren načrt in v svobodnih razgovorih z uradnimi zastopniki Francije razgovorjati se o Alžiru. Za primer, da bo Francija priznala neodvisnost Alžira, je dejal Abas, bo Alžir pripravljen nuditi Franciji privilegijane položaje glede izkoriščanja zemljskih bogastev Sahare.

vam. Kongres je razen tega sklenil, da ne bo zavrgel načrtov laburistične stranke o nacionalizaciji. V vrsti resolucij, ki jih je sprejel kongres, se odraža enotnost sindikalnega gibanja.

V Londonu menijo, da je vlada dobila na znanje, da ne more računati na sodelovanje sindikatov v boju proti inflaciji celo niti po neodvisnem posvetovanem telesu, ki je bilo ustanovljeno pred kratkim. To pomeni, da se bodo zaostrili odnosi med sindikati in vlado, hkrati pa tudi razmerje med vlado in opozicijo.

(Poinier v »The Detroit News«)

NAPETOST NA SREDNJEM VZHODU

Kršitev premirja

Varnostni svet OZN razpravljal o incidentih na izraelsko-jordanski meji - Londonski »Times« o sovjetski noti - Libanon ne bo protestiral v Siriji - Dulles bo poročal Eisenhowerju o Siriji

NEW YORK, 6. sept. (Reuter). Varnostni svet Združenih narodov se je sešel danes popoldne, da bi razpravljal o Jordanski in izraelskih obtožbah glede domnevne kršitve premirja. Jordan je zahteval sestanek Varnostnega sveta, obtožil Izrael, da je vdral na »ozemlje brez lastnika« na področju Jeruzalema, kjer izraelski vojaki kopljajo rove. Po izjavi zastopnikov druge strani pa Izraelci na Jeruzalemskem »ozemlju brez lastnika« urejajo »prostor za sajenje dreves«.

Libanonska vlada je sklenila, da ne bo odposlala Siriji protestne note proti nedavni izjavi sirijskega ministra za zunanje zadeve, v kateri je baje napadel nekatero libanonsko voditelje. Zvedelo se je, da se je za vložitev protesta zavzemal libanonski minister za zunanje zadeve Charles Malik, da pa je predsednik vlade Sami Solh zagrozil, da bo odstopil, če bodo note odposlali. Vlada je na koncu osvojila stališče Sami Solha, da bi se odnosi med Sirijo in Libanom poslabšali, če bi odposlali protest. Zvedelo se je tudi, da namerava predsednik libanonske vlade izvesti rekonstrukcijo vlade, če bo Charles Malik izvoljen za predsednika Generalne skupščine OZN.

Henderson, namestnika državne sekretarja, ki se je pravkar vrnil z obiska po državah Srednjega vzhoda. V sporočilu je rečeno, da je opazil Henderson na Srednjem vzhodu hudo zaskrbljenost sprico položaja v Siriji.

V Jemenu je prispela delegacija uprave za mednarodno sodelovanje. Delegacija vodi šest odelka za Srednji vzhod uprave za mednarodno sodelovanje. V upravi so odločili poslati na govornice, da bodo ZDA tem državam verjetno dale gospodarsko pomoč. V Washingtonu pa zanikajo, da bi ZDA nameravale dati pomoč sultanu v Muskatu.

Ameriški general Raymond Wheeler, ki se z zastopniki egipčanske vlade pogaja glede stroškov za čiščenje Sueskega prekopca, se je sinoči sešel z egipčanskim ministrom za zunanje zadeve Mahmudom Fawzajem.

Mednarodna konferenca o radioizotopih

PARIZ, 6. sept. (AFP). - V ponedeljek se bo v Parizu začela mednarodna konferenca o radioizotopih. Sodelovalo bo 860 znanstvenikov iz 40 držav.

Spanija (14. junija 1940) okupirala tangersko cono. Francoska vlada je sporočila, da je ta zahteva samo začasna, češ, da hočejo Spanci samo zavarovati »neutralsko tangersko cono«. Toda že konec leta 1942 so Spanci tangersko cono priključili svoji posesti v Maroku, toda vse druge države, ki so podpisale konvencijo v Algecirasu, so še naprej smatrale, da je Tanger del maroškega sultanata.

Po koncu druge svetovne vojne sta Francija in Velika Britanija sklenili razširiti tangersko vprašanje. Z leta 1945 je bila tozadnja konferenca, ki pa je morala obravnavati še zahtevo Sovjetske zveze, češ, da ima vse pravice sodelovati pri reševanju tega vprašanja in potemtakem pri upravljanju mednarodne cone v Tangerju. Septembra 1945 je bil izdan ultimatum, po katerem so morale španske čete zapustiti tangersko področje. Septembra 1945 je bilo spet razglašeno, da je Tanger del maroškega sultanata. Spanci so se nemudoma umaknili. ZDA in Sovjetska zveza sta dobili pravico, da imenujeta svoje predstavnike v kontrolno komisijo. V mestni skupščini naj bi sodelovali po 4 Francozi in Spanci, po 3 Angličani, Američani in Rusi, po 1 Italijan, Belgijec, Nizozemec, Portugalec, poleg njih pa še 6 mohamedancev in 3 Zidje.

Toda razmere v Tangerju so postale vsak dan bolj zapletene. Na eni strani je bilo čutili nasprotje med Spanci in Francozi, na drugi strani tež-

nje, ki so jih kazali Američani in Angleži, poleg tega je zahteval Sovjetske zveze, vse skupaj pa je bilo v nasprotju s težnjami maroškega sultana. Prišlo je od neredov, zaradi česar je administrator pozval francoske in španske čete, naj pridejo in vpostavijo »red in mir«. To je bilo leta 1952. Junija 1952 so se ZDA, Francija in Velika Britanija sporazumele, da bodo osnovali motorizirane policijske sile, ki naj bi jim poveljeval španski oficir, njegov namestnik pa naj bi bil Francoz. Novembra 1952 so nekoliko spremenili francosko-angleški sporazum iz leta 1945; to pogodbo o tangerski svobodni coni so podpisali predstavniki Belgije, Velike Britanije, Nizozemske, Francije, Italije, Portugalske, Spanije in ZDA, medtem ko Sovjetska zveza tega ni storila, kakor tudi ni izkoristila pravice, da bi imela v kontrolni komisiji svoje predstavnike.

Ta pogodba je bila sklenjena za 5 let. Za Tanger naj bi veljala popolna svoboda glede trgovine in blagovnega prometa. Toda to stanje je trajalo le kratko dobo. Od marca do maja 1956 so vse zainteresirane države priznale neodvisnost Maroka, s tem pa so se tudi odrekli pridobitvenim pravicom glede internacionalne cone v Tangerju. Tako francoska cona v Maroku kot tudi španska naj bi prišli pod upravo Maroka. Oktobra 1956 je bil napovedan uklenjen statut o internacionalni coni v Tangerju. S tem se je končala umetna gospodarska in

mednarodna pravna konstukcija, značilna za kolonialno zgodovino v Severni Afriki. Sultanova suverenost glede Tangerja je postala s tem nesporna. To je politična stran Tangerja. Obstaja pa še gospodarska. Za Tanger je bilo značilno, da v tem mestu niso veljale prav nobene menjalne ali pa uvozne omejitve. To je povzročilo večer mu ni bilo potrebno plačevati nobenih taks. Zaradi tega je Tanger postal močno bančno središče. Ko pa je leta 1953 Maroko sprožil svojo zahtevo po suverenosti nad Tangerjem, je inozemski kapital začel bežati iz tega mesta. Še leta 1953 je bilo teauriranih v Tangerju 53 ton zlata, leta 1955 je ta vsota padla na 40 ton, pozneje pa je Tanger ostal brez zlata. Maroški državniki so objubljali poseben gospodarski statut za Tanger in vpostavitve svobodne cone, toda tega dolgo niso izvedli. Gospodarski pomen Tangerja je zato hudo oslabil. Zdaj pa kaže, da namerava maroška vlada izvesti nekatere liberalne reforme, ki naj bi veljale samo za Tanger. Spet se pojavlja stara zgodovinska težnja, ki naj bi dala Tangerju položaj »svobodnega mesta«, dasiravno v drugačni obliki, kot jo je užival v dobi evropskega kolonializma. Po maroških načrtih naj bi postal Tanger najvažnejše maroško pristanišče. Ali bodo Maročani s tem uspeli, pa bo pokazala šele prihodnost. Dr. D. S. nost.

Dunajski sejem

Na tradicionalnem sejmju na Dunaju bo med 1470 podjetij iz 19 držav sodelovalo tudi nad 50 jugoslovanskih tovarn in podjetij

DUNAJ, 6. sept. (Tanjug). Na tradicionalnem dunajskem sejmju, ki se bo začel 8. septembra, bo razstavljalo izdelke težke in lahke industrije ter drugih več gospodarska 4.100 podjetij iz 19 držav. Razen Avstrije kot najbolj zastopane razstavljaleca, sodeluje na sejmju nad 1470 podjetij in tvrk iz Zahodne in Vzhodne Nemčije, Sovjetske zveze, ZDA, Velike Britanije, Jugoslavije, Poljske in drugih držav.

Jugoslavija bo na tej veliki mednarodni razstavi pokazala največje dosežke svoje industrije in v raznih gospodarskih panog. Nad 50 naših večjih tovarn in zunanjetrgovinskih podjetij razstavlja v skupni »Dvorani držav« izdelke črne in barvaste metalurgije, strojne, kemične in elektroindustrije, usnjeno in lesno galanterijo, konvirvene ribe, vino, meso, sadje in sočivje ter razna druga živila.

V jugoslovanskem delu velikega paviljona bodo pokazali zmogljivost naših jadranskih pristanišč, ki imajo dovolj možnosti za tranzit blaga iz Avstrije in drugih srednjeevropskih držav. Z dobro opremljenimi prospekti in posebnimi obvestili za obiskovalce bodo popularizirali naša letovišča na Jadranu in po državi.

Jugoslovanska podjetja bodo razen na Dunaju razstavljala svoje izdelke tudi na vselejnjih v Innsbrucku in Gradcu, ki se bosta začela drugo polovico septembra.

TELEGRAMI

NEVADA - Danes po 12 uri so na eksperimentalnem področju v Nevadi povzročili najmanjšo atomsko eksplozijo v seriji petminutnih atomskih eksplozij v ZDA. Bomba je ponesel v višino 10 metrov balon, moč eksplozije pa je ustrezala eksploziji 2,800 ton TNT. Pri današnjem poskusu niso bili navzoči niti novinarji niti vojaški opazovalci.

NEW YORK - Drugi svetovni sejem v New Yorku bo od 7. do 17. maja 1958. Na lanskem svetovnem vselejnjem je sodelovalo 64 držav, 43 držav pa ima lastne paviljone.

TOKIO - Japonska meteorološka služba je sporočila, da je divjal v južni področji japonskega otočja doslej najbolj mhušati tajfun, imenovan »Shuei«, ki je povzročil velikansko škodo. Terjal smrt tih ljudi in podri kakih dvesto poloprij.

LONDON - Britansko reaktivno letalo »Comet 2« bo prvič brez pristanka preletelo Atlantski ocean. Startalo bo v Algeirju v Novi Irski, pristalo pa na Novi Fundlandiji. Razdalja bo značila okrog 4.000 kilometrov.

WASHINGTON - Konec tega meseca bo prispela v ZDA romunska trgovska delegacija, ki šli skleniti pogodbo za nakup plastičnega in kemijskega blaga v vrednosti 2,5 milijona dolarjev. Delegacijo bo vodil minister za industrijo kemikalij in nafte Mihail Florescu.

AKRA - Vlada nove afriške države Gane je deportirala še dva plemenska voditelja, češ, da njuna navzočnost v Gani ni zaželena.

CAPE TOWN - Univerza v Cape Townu je doznala, da 75.000 Afričanov in meščanov, živčih na ozemlju občine tega mesta, živi v razmerah, ki so pod življenjskim minimumom.

KAIRO - Sudanski minister za zunanje zadeve Mohamed Mahgub meni, da je v korist Sudana, da zdaj ne sprejme zahteva predsednika ZDA za srednji vzhod. Sudan bo še naprej vodil politiko neodvisnosti in je voljan sodelovati tako z Zahodom kot vzhodom na temelju enakopravnosti. Sprejel bo tudi vsako denarno pomoč, ki ne bi prizadela njegove neodvisnosti.

Usoda Tangerja

Pred nekaj dnevi so v Rabatu sporočili, da pripravljata maroška vlada zakon, po katerem naj bi obnovijo svobodno cono v Tangerju; pred nekaj tedni pa so sporočili, da je »Njegovo Veličanstvo sultan Maroka sklenil razglasiti Tanger za svojo poletno prestolnico«. Ti dve vesti, ki sta se tako rekoč suličili med množico drugih, sta vendar opozorili na Tanger in njegovo pristanišče. Toda preden bi spregovorili o prihodnosti Tangerja, bi bilo nemara pametno, če bi vsaj malo pogledali v njegovo preteklost, saj je tako značilna za poseg evropskega kolonializma na severnoafriških tleh.

Kdaj je to mesto nastalo, je zavito v temo zgodovine. Viri vedno povedati, da je bilo pod rimskim cesarjem Avgustom to mesto - tedaj se je imenovalo Tingis - razglaseno za »civitas libera«, se pravi za »svobodno mesto«. Pozneje je to mesto padlo v roke Vandalom in Zahodnim Gotom, ki pa so ga morali prepustiti domačim Berberom. Ko pa so Arabci zasedli severni Maroko, je Tanger postal lasti mošičke za zavojevanje Iberijskega polotoka; še pozneje, ko se je začel arabski unik, pa mošičke evropskih držav za prodiranje v Afriko.

Za Tanger so se potegovali tako Spanci kot Portugalski, ko pa se je Anglija pojavila kot pomorska velisila, je to važno pristanišče nasproti Gibraltarja postalo angleška posest. Toda že časa so ga morali tudi Angleži vrniti Mavrom. Že leta 1630 so imele tedanje evropske »velisile« - Francija, Spanija in Velika Britanija svoje konzule v Tangerju, krščansko prebivalstvo in pomorski paj so uživali posebne pravice, zajete

v tako imenovanih kapitulacijah. Evropski predstavniki so si polagoma pridobili čedalje več pravice pri upravljanju mesta, zlasti pri izvajanju zdravstvenega nadzorstva in varnosti. Po skupni francosko-angleški deklaraciji iz leta 1906 Tangerja ne bi smeli uterjevati, s tajno pogodbo pa je bilo sklenjeno, da bosta za javno varnost v Tangerju skrbela Francija in Spanija, poveljniški politika pa naj bi bil Francoz. S tem sta Francija in Spanija že nekoliko obšle tako imenovano madridsko deklaracijo o »varuštvo nad Marokom«, ki so ga 1. 1880 podpisale naslednje države: Nemčija, Avstro-Ogrska, Belgija, Danska, Spanija, Združene države Amerike, Francija, Velika Britanija, Italija, Nizozemska, Portugalska, Švedska, Norveška in Maroko. Pri pogovorni »spletni« pogodbi, sklenjeni v Algecirasu leta 1906 pa so sodelovale: Nemčija, Avstro-Ogrska, Belgija, Spanija, ZDA, Francija, Velika Britanija, Italija, Nizozemska, Portugalska, Švedska, Rusija in Maroko. Je

tega vidimo, da se je povečalo število držav, ki jih je zanimal Tanger. Toda po prvi svetovni vojni se situacija nekoliko spremenila; na pariški konferenci leta 1923 so Francija, Spanija in Velika Britanija razglasile poseben statut za Tanger. Nekatero evropske države so se tej pogodbi pridružile pozneje, toda azločilo so Nemčijo, Avstrijo, Madžarsko in Sovjetsko zvezo; Italija se je pridružila tej pogodbi šele leta 1928. medtem ko so ZDA ostale ob strani. Po tej konvenciji naj bi bila tangerska cona za vedno neutralsizirana, administrator cone pa naj bi imel 250 mož policije pod veljstvom belgijskega oficirja. Marošemu sultanu so odobrili, da sme imenovati svojega upravnika - menbuda, ki predseduje skupščini, katere člani imenujejo evropske države; v tej skupščini je bilo še šest mušlimanov in trije Zidje. Toda kontrolna komisija, ki so jo sestavljali konzuli evropskih držav, je imela pravico veta zoper vse sklepe, ki jih je sprejela tangerska skupščina. Tudi župan, ki ga je imenoval sultan, je moral dobiti odobrenje kontrolne komisije. Vse sodne zadeve, ki so zadevale Evropejce, je sodilo posebno sodišče, sestavljeno iz Evropejcev. Ves tangerski statut je bil tako sestavljen, da je upošteval samo Evropejce in njihove interese. Bore malo pa se je brigal za položaj domačinov.

Ta statut je veljal do izbruha druge svetovne vojne. Brž ko se Belgije stopila v vojno, je

75 let ene najstarejših tovarn v Ljubljani

Letos poteka 75 let, odkar je začelo obstajati eno izmed najstarejših ljubljanskih podjetij — tovarna kleja v Mostah. Spritno slovesa, ki ga uživa tovarna zaradi kakovosti in asortimana izdelkov, se spodobijo, da posevimo nekaj več vrstic njeni zgodovini in razvoju. Se bolj pa se spodobijo, da o tovarni nekaj več pišemo predvsem zaradi njene revolucionarne preteklosti, saj je bila tovarna kleja poleg Saturnusa eno najmočnejših sredstev naprednega delavskega gibanja.

Karol Jereb, že pet let predsednik delavskega sveta, prvoborec in nosilec »Spomenice 1941«

Moste so bile v zadnjih letih preteklega stoletja še neznano majhno predmestje našega mesta. Dobra surovinska baza, razpoložljiva delovna sila, predvsem pa bližina tržaške luke, vse to je napotilo ljubljansčana Hirsch-Sohn in Steinberga, da sta leta 1882 ob sedanji Smarinski cesti zgradila majhen obrat za proizvodnjo kleja. Obrat je v nadaljnjih letih večkrat menjal gospodarja. Leta 1896 sta ga kupila Luckmann in Bamberg ter ga čez nekaj let prodala akcijski družbi za kemično industrijo, ki je imela sedež na Dunaju in ki je združevala vse tovrstne tovarne takratne Avstro-Ogrske. Vse do konca prve svetovne vojne so v tovarni proizvajali le kostni klej. Kostno maso in kostno moko. Šele po prvi svetovni vojni leta 1918, ko je požar popolnoma uničil tovarno in ko so zgradili še nekaj objektov, so razširili proizvodnjo še na izdelovanje kožnih klejev in manjših količin tehničnih želatin. Tovarna je bila obnovljena nenačrtno in brez kakršnega koli že vnaprejšnjega programa. Načelo gospodarstva je bilo, čim manj investirati v obrat, zato pa čimveč iz njega izleči. To načelo so brzdno občutili delavci, ki so morali le dojeti, sprejemati pa, razen minimalnih mezd, ničesar. Delo je bilo težko. Ni bilo ne umivalnic, ne delovnih oblek ali kakih drugih zaščitnih sredstev, ki bi jih morali delavci zaradi umazanega dela nujno dobiti. V tovarni so vadili tučilo. Vse to je vzbudilo v delavcih odpor, da so začeli svoje zahteve terjati.

Utrpi revolucionarnega življenja
Kako se je to življenje razvijalo je najbolje slišati iz ust človeka, ki je v njem sodeloval. Jereb Karol dela že 30 let v tovarni kleja, iz izjeme 4 let druge svetovne vojne, ko je bil zaprt in ko se je boril v partizanih. Jereb je prvoborec, nosilec spomenice in že pet let predsednik delavskega sveta. O razmerjih v tovarni pred vojno pripoveduje: »Pogoj, v katerih smo živeli, so bili neznosni. O tem, da se nimamo kje umiti, kaj šele okopati, nisimo smeli gospodarjem niti omeniti, kajti vsako glasno izrečeno nezadovoljstvo je pomenilo takojšen odpust. V poletnih mesecih, ko je bila zmanjšana proizvodnja so nas gospodarji pošiljali na brezplačen dopust, ki je trajal tudi po tri mesece. Začeli smo se zavedati, da homo prišli do svojih pravic le z organizirano revolucionarno dejavnostjo. Ustanovili smo v tovarni najprej sindikalno organizacijo, potem pa leta 1932 še partijsko celico. Organizacija KP v tovarni je častno opravila svojo nalogo. Delavci so dosegli, da ni bilo več odpustov, nekoliko so jim bile zvišane tudi mezde in zgrajena kopalnica. Poleg drugih akcij so komunisti leta 1938 iz tovarne oranzirali demonstracijo pred magistratom, ko je njihova deputacija šla na razgovore zaradi slabih življenjskih pogojev. Hkrati s tem je celica pripravila kolektiv na oboroženo vstajo proti okupatorju. Iz tovarne je odšlo v partizane 20 članov kolektiva, večina drugih pa je aktivno sodelovala v vojni splošno, saj so

vsaj ti tovariši bili njegovi dolgoletni sodelavci in sodelavci pravice delavcev. Na vse te življene spominja tudi plošča, ki jo je v tovarni postavil kolektiv.

Napredek po vojni

Med drugo vojno je tovarna delala le s 50-odstotno zmogljivostjo, v začetku leta 1945 pa sploh ni obratovala. Ko se je v tovarno vrnilo nekaj borcev in aktivistov, so se vsi z velikim trudom in požrtvovalnostjo lotili dela. Prva in najvažnejša naloga kolektiva takrat je bila na novo organizirati proizvodnjo in poskrbeti za tržišča. To delo ni bilo lahko. Otežkočena je bila redna nabava surovin in pomožnega materiala. Tem težavam pa se je pridružila še nesreča. Eksplozija na ljubljanski železniški postaji je močno uničila tovarno, ki jo je bilo treba obnoviti. Tej nesreči je leta 1947 sledila nova. V benzični ekstrakciji kosti je v februarju leta 1947 nastala eksplozija, ki je porušila del tovarne in uničila številne proizvodne naprave. Toda kljub vsem težavam je kolektiv z dobro voljo in vztrajnim delom dosegel, da je proizvodnja nenehno rasla in se tudi vedno bolj izboljševala kakovost izdelkov. Zdaj je proizvodnja v tovarni po količini za 4,5 odstotka večja od predvojne, po vrednosti, računano s istimi cenami, pa celo za 12,7 odstotkov. Močno je povečan tudi asortiman izdelkov. V tovarni proizvajajo zdaj razne vrste želatine, vseh vrst kožnih in kostnih klejev, tehnične maščobe, kostno moko in kostni pepel, roževino itd.

V prvi vrsti je človek

Pri vseh stremljenjih, da bi zvišali proizvodnjo in izboljšali kakovost izdelkov, pa v tovarni niso pozabili na človeka. Tudi

o tem zelo lepo pripoveduje Jereb kot predsednik delavskega sveta: »To, kar je tako močno poudaril kongres delavskih svetov, smo pri nas pravzaprav že pridno izvajali. Po uveljavitvi samoupravljanja v naši tovarni smo ustanovili delavski svet 9. septembra 1950, leta, nismo dosegli samo lepih uspehov v proizvodnji, temveč tudi v skrbi za človeka. Celoten naš kolektiv se zaveda, da je človek na prvem mestu. Uredili smo garderobo, zgradili kopalnico, nabavljamo delovne obleke, zaščitne rokavice in druga zaščitna sredstva.

In še nekaj je pridobil kolektiv, nekaj velikega in zelo dragocenega — stanovanja. Tovarišu Jerebu bo verjetno za vedno ostala v spominu ena izmed sej delavskega sveta, na kateri so razpravljali o tem, ali naj dobček razdelijo med kolektiv, ali ga vložijo v izgradnjo stanovanj. Seja je trajala dva dni. In po predhodnem sporazumu s kolektivom je delavski svet odločil — dobček damo za stanovanja. Zdaj stoji v bližini tovarne lep stanovanjski blok z 20 družinskimi stanovanji, v izgradnji pa je še nadaljnjih 12 stanovanj. Seveda je moral kolektiv odrediti v prid stanovanjem marsikateri investiciji v obratu gamem — toda človek je prvi.

Pravilno delo organov samoupravljanja se odraža tudi v politiki cen, česar ne smemo zamolčati. Bodimo kratki: pred nedavnim so se zvišale cene surovinam. Delavski svet je sklenil, da zaradi tega tovarna ne sme zvišati tudi cene izdelkov, temveč rešiti zadevo s povečanjem proizvodnje in storilnosti dela. In tako tudi je.

Perspektive za prihodnost

O tem nam je povedal glavni inženir tovarne, ing. Tone Tribušon. Ze 15 let dela v tovarni,

nenehno raziskuje in vrta, kako bi se dalo tovarno modernizirati, saj je njena častitljiva starost to že zdavnaj zaslužila.

V zadnjih mesecih so začeli z rekonstrukcijo oddelka za kostni klej, s čimer povečujemo kapaciteto oddelka za približno 70 odstotkov. Uspeh rekonstrukcije pa še kaže tudi v tem, da prehajajo iz ročne na strojno delo ter na spremenjeno komercialno obliko kostnega kleja. V letošnjem decembru bodo začeli s prvimi poskusi proizvodnje kostnega kleja v bise-rju. Tako oblika kleja je zelo zahtevana na domačem in tujem tržišču, ker je za uporabo bolj praktična.

V načrtu ima tovarna tudi racionalizacijo tehnološkega procesa, modernizacijo in mehanizacijo transporta, smotrno ureditev higienskih in sanitarnih pogojev, ki naj zadovoljijo tako tovarno samo kakor tudi okolico. Zaradi smrada, ki se širi od kupov kosti in kož z dvorišča tovarne, so prišlo na dnevni red. Dela za omejitve spre-membe že proučuje in kakor vse kaže, bodo prve faze predelave kosti preselili v Laze, od koder bodo pripeljali nazaj v tovarno polizdelke. Ti ne povzročajo nobenega smrada in nimajo tudi neprijetnega videza. Prav gotovo bodo tega veselili najbolj sosedje tovarne.

Tretja stvar, ki jo namerava tovarna začeti v bližnji prihodnosti, je proizvodnja visokovrednih izdelkov, zlasti želatine za prehransko industrijo in široko potrošnico, fotoželatine in še nekaterih drugih izdelkov. Za uresničitev vseh teh načrtov pa je treba strokovnih kadrov, izkušenj in denarja. Kadre in izkušnje tovarna ima, potrebuje le denar. Tega se pa izplača investirati, saj je proizvodnja želatine ena izmed zelo donosnih.

Tovarna kleja v Ljubljani

Ko se je začela šola...

Prav je, da starši in šole ne pozabijo na nezgodno zavarovanje otrok

Mladina je razgibana, podjetna in smela! Kdo ji more to zameriti? To je njena pravica. Toda živahnost, nezkušenost in neuprednost so zanj kaj lahko usodne; pogoste so nezgode pri otrocih in mladih ljudeh. Posledice morajo biti prav težke: so primeri, ko povzročijo nezgoda trajno nezmožnost za delo ali celo smrt.

Če zavarovane umre zaradi nezgode, je zagotovljenih 10.000 dinarjev za pogreb oziroma 20.000 dinarjev, kar je odvisno od vplačila premije 50 oziroma 100 dinarjev. Stroške zdravljenja — zdravnik, zdravila, bolnica, prevoz itd. — ki so nastali v zvezi z nezgodo, povrne DOZ na podlagi predloženih računov in poročil do zneska 3.000 oziroma 6.000 dinarjev. Če pa teh stroškov ni bilo, ker se je poškodovanec zdravil brezplačno pri socialnem zavodu, izplača DOZ

prispevek za nego po 25 oziroma 50 dinarjev na dan od osme-dne dalje, ko je postal učenec ali dijak neposoben za šolsko delo — največ za 100 dni. Kakršna koli odškodnina iz zavarovanja šolske mladine je v popolni neodvisnosti od morebitnih davkov socialnega zavarovanja. Če je zdravljenje brezplačno iz naslova socialnega zavarovanja, se izplača prispevek za nego. Učenci in dijaki socialnega zavarovanja ali nezavarovanih staršev so torej v svojih pravihah popolnoma izenačeni — zavarovanje je za ene kot druge enako koristno in potrebno. Zato je koristno, da starši in vzgojitelji razmislijo o potrebni zaščiti šolske mladine!

Uspehi samoupravljanja pri skrbi za človeka — 20 družinskih stanovanj

Po treh dneh rešena plezalca

Letošnje leto nikakor ni bilo naklonjeno planincem; še mnogo manj pa planincem in alpinistom. Planinci so se vračali z gora nezadovoljni in premočeni, plezalci in alpinisti pa so se srečavali v stenah z ledom in snegom. V domačih kakor tujih gorah niso bili doseženi posebni veliki in pomembni uspehi. Planinsko alpinistično kroniko letošnjega poletja označujejo številne katastrofalne nesreče. Montblanc, Eiger, Himalaja in tudi druge gorske skupine, so zahtevale smrtno žrtve. Smrt je kruto gospodarila tudi po naših gorah (Ojstrica, Brana, Skuta). Kljub temu, da sta Ervin Hanzer iz Zagreba in Silvije Verša z Reke, mlada plezalca, ki se ponašata z uspehi in zmaganja nadpovprečnih vrednosti, sta nezkušena; njihova podjetnost šestokrat presega njuno

znanje, sposobnost in obvladanje nevarnosti. Preplezala sta že v prejšnjih letih vrsto težkih in najtežjih smeri v Savinjsko-kamniških planinah, kakor tudi v Julijskih, Letošnja njuna plezalna bilanca je zasledila vse dosedanje. Letos sta preplezala in skrajno slabih vremenskih prilikah centralno Debeljak Tomiškovno smer v severni steni Spika, Ponovila sta eno izmed najtežjih smeri v Sitah nad Planico. Njuno slabo počutje pa se je začelo v severovzhodnem razu Jalovca, ki predstavlja eno izmed najtežjih smeri v Julijskih Alpah. To lepo smer sta imenovana preplezala pred 14 dnevi. Ob tej priliki pa sta se spozabila tako daleč, da sta se smejala vsi kline, ki so bili nekaterim, tudi najboljšim plezalcem pri vzponu nujno potrebni.

V ponedeljek, 2. septembra, sta vstopila v smer Levstek-Kiler v severni steni Travnika. Ta smer je bila prvič preplezavana 23. julija 1953 in do leta še ni bila ponovljena. To dejstvo je premamilo hrvaška plezalca, ki sta v ponedeljek v slabem vremenu in skrajno težki smeri slabo napredovala. Priljubljeni sta bila v steni biva-kirati. V terek se je vreme še bolj poslabšalo. Začelo je ro-sati, deževati in snežiti. Nadvse kritična je bila noč od torika na sredo. Plezalca je prisilila k povratku. Plezanje navzgor je bilo težko, spuščanje ob vrvi pa zamudno in nevarno. Pooklicaj so reševalce. Podvezli so vse potrebno za rešitev ujetnikov stene, nad katerima se je hotela maščevati stena in vreme. Gorski reševalci iz Ljubljane so hoteli pomagati z vrha Travnika, Jeseničani pa pristopiti v steno za njima od spodaj. Plezalca sta v sredo jutrija še odklanjala pomoč, dopolniti pa se je spuščanje v najtežjem delu ustavilo zaradi nevarnega ravnanja z vrvmi in sta začela klicati na pomoč. Reševalci so z UKW postajami usmerili vso akcijo iz Planice, kjer sta se ujetnikoma že približevala jeseniška reševalca Praček in Zupančič, katerim je po skrajnih naporih in življenjskem tveganju uspelo približati se plezalcema. Reševalca sta navezala ujetnika na svoje vrvi in jih spustila po steni navzdol do vstopa. Svoj delež k rešitvi plezalcev iz severne stene Travnika so prispevali tudi gorski reševalci iz Ljubljane s Kunaverjem in Scharo na čelu. Reševalna akcija v severni steni je v sredo nadvse pričakovano uspela po prispevanju vseh reševalcev. Izredno veliko so pri tem pomagale UKW sprejemne in oddajne radijske postaje. Nepremišljeno početje, ki se je začelo v razu Jalovca in se je nadaljevalo v zajedi severne stene Travnika se je tako za enkrat srečno končalo U. 2.

ZDRAVILNA VREDNOST VINA

Kemija, ki se bavi s kompozicijo organskih in anorganskih snovi ter njihovimi lastnostmi in učinki njihovih sestavin, se ni decela prodrla v skrivnost vseh sestavnih delov vina, čeprav smo v dvajsetem stoletju. Tudi sodobni biolog, ki živi tesno povezan z naravo, pa je daleč od kemije, ne more rešiti vseh skrivnosti vina. Polno jih je že samo o nalogah kvasovk, ki imajo to čudežno moč, da iz grozdov napravijo vino brez kakršnihkoli pripomočkov. Prav tako veliko čudo je vino tudi v luči zdravilstva. Saj je igralo v preteklih tisočletjih v terapiji dominantno vlogo in jo igra tudi v današnji dobi, čeprav ne v takem obsegu, zaradi zamenjanja empiričnih izkušenj v zvezi z borbo protialkoholnim akcijam.

Reš je, da vsebuje vino poleg drugih zelo važnih snovi tudi alkohol, ki je v manjši količini za užitek človeku koristen, v večji meri pa škodljiv. Ali je mogoče z drugo stvarjo kaj drugače? S tem se daleč ni rečeno, najmanj pa znanstveno dokazano, da je zaradi tega vino škodljivo. Od izraza »preobitno zauživanje« zavisi vse. To velja tudi za mleko, vodo, sadje, malinovec itd. Če uživamo vino po pameti, če ga uživamo zmerno za telesno potrebo, ne moremo govoriti o alkoholizmu, je zaklical s katedre prof. Remont.

Znani francoski zdravnik dr. Anglade, častni predsednik združenja francoskih zdravnikov za živčne bolezni izjavlja v svoji knjigi: »Vino v psihiatriji je med drugimi: »Zmerno uživanje vina je najboljši sredstvo za pobijanje alkoholizma.« Isto stališče je zavzel tudi prof. Faure, ko izjavlja, da nobena stvar na svetu ni tako uspešna

ské Cezarja in Napoleona ostane izven tifusa, paratifusa, gristolstva, čeprav je bilo prebravstvo tiste dobe zelo prizadeto po teh boleznih. Vino je bilo ono čudovito sredstvo, ki je ščitilo vojake. S tega vidika so nadvse pomembna tudi odkritja in razprave univ. prof. Kliewe, Gillsena, Dietza in drugih, ki dokazujejo, da uniči vino v zelo kratkem času razne bakterije kužnih bolezni. Ta učinek pravijo znanstveniki ni pripisovati zgolj vinskih kislin ali alkohola, temveč obema faktorjema, ki nastopata istočasno in skupno. Zanimivo so tudi ugotovitve prof. Kliewe in Lammera, da pri zdravljenju bolnika z anti-biotski, kakor z aureomicinom ali feramycinom, stori mo prav, da nudimo bolniku istočasno tudi malo vina, da s tem zvišamo učinek zdravila in da ostane ta učinek dalj časa v veljavi. Prav tako je bilo po teh znanstvenikih ugotovljeno, da je vino izredno sredstvo za slabokrvne ljudi in za bolnike, ki imajo slabo prebavo.

Po teh znanstvenih ugotovitvah pa imajo najboljši učinek ona vina, ki rastejo na vulkanskih tleh zaradi fosforne kisline in železa. Fosforna kislina s pomočjo železa pomnožuje poleg rdečih tudi številne belih krvnih teles. Pri nas nam daje to bogastvo cvček, ki je vodilen v terapiji.

Naj omenim še razpravo ali bolje povedano referat dr. Raymond J. Weisenbacha, odloemek vodilnega vinarkega časopisa »La Journalée vinicole« in ugotovitve naših zdravnikov. Dr. Raymond J. Weisenbach je podal na univerzi v Bordoxu pred 70 zdravniki l. 1953 referat, v katerem je med dru-

gim rečeno: »Vino vsebuje in nudi človeškemu organizmu vrsto mineralnih in organskih snovi. Zato pa vino zdravemu človeku zbuja tek, pospešuje delovanje organizma in koristi prebavi. Vino pospešuje hranilne procese organizma ter dviga moralni nivo.«

Vodilni francoski vinarke časopis »La Journalée vinicole« prinaša članek, ki ga je napisal prof. Charles Richet, član medicinske akademije. V članku je med drugim rečeno, da ima vino svojo vrednost v majhnih količinah je vino hranljivo, v večji pa deluje zaviralno na izgorevanje sladkorja. Edino vprašanje, ki ga moremo upoštevati pri uživanju vina, je prava mera in s tem bo rešeno tudi vprašanje alkoholizma.

Kaj pa naši zdravniki? Zelo zanimiv odgovor na vse to nam daje članek izpod peresa dr. Koltererja l. 1931 v »Kmetovalcu«. Se predno so znanstveniki odkrili, da deluje vino baktericidno in baktericidno, je dr. Kolterer zapisal med drugim: »Kot izvrstno zdravilo pride v poštev vino pri bolnikih, ki jih začne praziti in ki začnejo vročino kot znak pričetka gripe ali vnetja pljuč. V takem primeru naj sežejo takoj v začetku po vinu in ne šele takrat, ko se je bolezen popolnoma razvila. ... Ako se je kdo ranil na kakem zarjavelem žreblju ali na trnu, naj nkar, ne premišlja, ampak si takoj nalije na rano starega vina. ... Malokrvnima in slabotnim ljudem je dobro vino najboljši lek. ... Naposled še o starčkih. Vsi, brez izjeme nimajo teka, ker je posledica zmanjšanje žlezočne kisline. Zaradi pomanjkanja zobovja tudi ne morejo premetati hrane. Kako bi siromaki shajali,

ako bi ne dobivali svoje hrane v obliki vina, ki jih ne samo poživlja, ampak tudi redi. Edino vince je, ki jih takorekč »pokoncnu drži« zaključuje svoj članek dr. Kolterer.

Kaj pa vino v ljudski prehrani in v gospodarstvu? Znanstvenik Elyand je izračunal, da predstavlja za ljudsko prehrano 1 liter naravnega vina toliko kot 900 g mesa ali 638 g kruha ali 585 g mesa ali 5 komadov jajc ali 1 kg krompirja. Zaradi tako visoke hranilne vrednosti vina trdi prof. Sterling, da predstavlja predpisani obrok vina pri delu enak prispevek k naši kulturi, kakor ostale življenjske potrebščine. Vino je človeku, zlasti v vinorodnih krajih življenjska hrana.

Pri nas živi od vinogradništva nekako 110.000 družin in če bi jim ta vir dohodka izostal, bi nastopile za te družine znatne gospodarske težave. Pa tudi ostale države so na vinogradništvo v gospodarskem pogledu in pogledu prehrane zelo navezane. V Franciji živi od vina približno 8 milijonov ljudi, v Italiji preko 10 milijonov, v Grčiji 5 milijonov, na Portugalskem v enakem številu itd. V dvigu potencialja prehrane se v Franciji popija 140 l na prebivalca, v Italiji nekako 92 l, v Grčiji 59 l, v Švici 38 l, v Jugoslaviji 21 l itd. Poleg tega pa ima vino velik pomen tudi v tem, da predstavlja smotrno in koristno talo po trti, na kateri ni mogoče rasti drugih kmetijskih rastlin, razen trte. Brez vinske trte na takih skrajnih strošanih legah ne bi bil mogoč obstanek prebivalstva in bi bili taki kraji zlo-pasivni, dočim so zahvaljujoč kulturi vinske trte, gospodarsko aktivni.

Ing. Josip Lihar

SEJEM USPEHOV NAŠEGA VINOGRADNIŠTVA IN VINARSTVA

Uspeh slovenskih proizvajalcev na novosadskem sejmu

Kakor smo že poročali, so na novosadskem sejmu ocenili vse razstavljene pridelke in proizvode in za najboljše podelili tudi nagrade. Proizvajalci naše republike so za razstavljeno govedo sivojavje, svetlohlaste in cikaste pasme dobili v celoti 1.455.000 din nagrad. Na avkcijskem mestu so prodali 11 goved, nadalje polovico razstavljene svinje in polovico razstavljene perutnine. Za konje so dobili 165.000 din nagrad, za svinje 249.000 din, za perutnino 84.000 din, za vino 106.000 din, za mlečne proizvode 121.000 din, za poljedelske proizvode 200.000 din. Za najboljšo organizacijo proizvodnje je prejela nagrada 50.000 din kmetijska zadruga Stari trg pri Ložu, in sicer predvsem za organizacijo živinorejske proizvodnje. V celoti so proizvajalci iz Slovenije dobili za 2.430.000 din nagrad.

POKUŠNJA

Odlikovanci iz Slovenije na III. mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani

Z ZLATO KOLAJNO: »Vino-Brežice« Brežice ena zlata; »Slovenija-vino« Ljubljana 11 zlatih; Kmetijsko gospodarstvo Zavrč 3 zlata; »Slovenske gorice« Ptuj 2 zlata; Kmetijsko gospodarstvo Podlehnik 2 zlata; Vinogradniško gospodarstvo Ljutomer 4 zlata.

S SREBRNO KOLAJNO: »Vinogradniško gospodarstvo Jeruzalem« 5 srebrnih; Kmetijsko gospodarstvo Podlehnik 3 srebrne; »Vino-Koper« Koper 3 srebrne; Vinarska zadruga Ptuj 5 srebrnih; Vinarska zadruga »Brezina« Brežice 3 srebrne; »Vinarska zadruga Maribor« 5 srebrnih; »Slovenija-vino« Ljubljana 7 srebrnih; Vinarska zadruga Kapela 1 srebrni; Vinarska zadruga Ljutomer 6 srebrnih; Kmetijsko gospodarstvo Kamnica 1 srebrna; Srednja kmetijska šola Maribor 4 srebrne; Vinarska in sadjarska zadruga Vipava 6 srebrnih; Vinarska zadruga z o. j. Ormož 4 srebrne; Vinarska in sadjarska šola Svečina nad Mariborom 7 srebrnih; »Vino-sadje« Maribor 3 srebrne; »Vino-Brežice« 4 srebrne; Kmetijsko gospodarstvo Plač 3 srebrne; Kmetijsko gospodarstvo Zavrč 2 srebrni; »Slovenske gorice« Ptuj 3 srebrne; Kmetijska šola Lože 1 srebrna; »Vino-Srežana« 1 srebrna; Vinarska zadruga Kostanjevica 1 srebrna; Splošno kmetijsko gospodarstvo Nova Gorica ena srebrna.

Z BRONASTO KOLAJNO: »Vino-Koper« Koper 2 bronasti; »Slovenija-vino« Ljubljana 1 bronasta; »Vino-sadje« Maribor 1 bronasta; Vinarska zadruga Kostanjevica 1 bronasta; Kmetijska šola Lože 1 bronasta; »Vino-Gorica« Solkan 2 bronasti; Vinarska zadruga »Brezina« Brežice 1 bronasta; Kmetijsko gospodarstvo Kamnica 1 bronasta.

Dolgoletna prizadevanja v našem vinogradništvu in vinarstvu so dobila na sedanjem tretjem mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani svoje priznanje: 34 zlatih, 169 srebrnih in 49 bronastih kolajni. To so sicer formalna priznanja, vendar kažejo, da je na področju vinogradniške proizvodnje storjen ogromen napredek. Le ta se kaže predvsem v doseženi kakovosti. Visoko kakovost kaže tudi dejstvo, da smo v izvozu vina na šestem mestu na svetu. Pred nami so samo še Francija, Španija, Italija, Grčija in Madžarska.

Ce upoštevamo, da je preživelo jugoslovansko vinogradništvo po prvi svetovni vojni dokaj hudo krizo, je potem uspeh, ki ga je doseglo po drugi svetovni vojni presenetljiv. Medtem ko smo imeli v Jugoslaviji leta 1931 komaj 182.000 ha vinogradov, je sedanja skupna površina le teh 259.000 hektarov. Sedaj pridelamo okoli 5 milijonov hektolitrov vina in približno 200.000 stotov namiznega grozolja.

Pri nas je bil po drugi svetovni vojni zelo pereč problem obnova vinogradov ter razširitev površin, zasajenih z vinsko trto. Toda kmalu se je izkazalo, da moramo skladno z reševanjem te naloge tudi dvigniti kakovost naših vin. To je bilo tembolj potrebno spriču zahtev svetovnega trga, ki je povpraševal le po kakovosti. Iz teh razlogov smo usmerili precej naših sredstev in prizadevanj na gradnjo ustreznih vinskih obratov in pa na vzgojo novega kletarskega kadra. S sistematičnim delom smo imeli tekom let že prve uspehe, ki so se kazali tudi v neposredni proizvodnji in pa tudi v naraslanju našega izvoza. Ta uspeh je očiten, če primerjamo naš izvoz leta 1948, ko smo izvozili 62.000 hl, l. 1955 pa je 253,5 tisoč hektolitrov vina. Struktura našega izvoza vina pa je bila v količinah: namizno vino 34,7%, stekleničeno vino 1,3% in desertna vina 60%. Po vrednosti pa je bil izvoz takšen: namizna vina 40,7%, stekleničena vina 7,5% in desertna vina 51,8%.

Toda če smo dosegli visoka priznanja na tretjem mednarodnem vinskem sejmu to še ne pomeni, da smo na področju proizvodnje in prometa z vinom povsem uspešni. Glede kakovosti vin lahko dosežemo

še mnogo več, kar pa odvisi predvsem od nadaljnega razvoja našega kletarstva in pa tudi od neposrednih proizvajalcev. Pri tem naj omenimo kot primer takega sodelovanja naše največje izvozno podjetje »Slovenija-vino«. Le to dela že več let v neposredni povezanosti z vinogradniškimi posestvi, in sicer: Gornja Radgona, Jeruzalem, Zavrč, Ljutomer, Ivanjkovci, Plač, Vinogradniška šola Svečina, Srednja kmetijska šola Maribor, Kmetijska šola Lože in še več drugih kmetijskih posestev. Njihova skupna prizadevanja se kažejo v povečanju in obnovi vinogradnih površin, ki jih zasajajo z najboljšimi sortami, katere terja svetovni trg. Seveda takšnega sodelovanja je bilo premalo na drugih vinorodnih področjih.

Drug nič manj pereč problem je promet z vinom na domačem trgu, to je potrošnja vina pri nas. Skupno s potrošnjo vina pri neposrednih proizvajalcih se potroši v Sloveniji 21 litrov vina na enega prebivalca. Ta poraba je v primerjavi z ostalimi državami še kar majhna, četudi nam pripisujejo, da smo prelepo nagajni k dobri kapljici. Vendar pa si spriču visokih cen vynu še ne moremo pripisovati več te sicer zdrave prijače. Cena navadnega vina na drobno se namreč suče okoli 146 dinarjev za en liter, med-

tem ko je cena za steklenična vina okoli 260 dinarjev. A ni le cena tista, ki preprečuje večjo potrošnjo. Se mnogo bolj vpliva na sorazmerno nizko porabo slaba kakovost vin za domačo potrošnjo. Ljudje z velikimi nezaupanjem kupujejo v gostinskih obratih odprta vina, ker nikdar ne vedo, kakšno je. Prav gotovo je, da ne leži krivda za slaba vina pri vinskih podjetjih, čeprav jim to često prav radi pripisujemo, temveč je po navadi vzrok za slabo vino v nestrokovnem ravnanju z vinom v gostinskih podjetjih.

Ko že govorimo o sorazmerni majhni potrošnji vin pri nas, naj omenimo tudi potrošnjo namiznega grozolja. Le ta je glede na razvito vinogradništvo zelo majhna. Tako smo lani pridelali v naši državi 846.000 ton grozolja, od česar je bilo namiznega 12,1%.

To je odlično premalo, saj odpade povprečno na enega Jugoslovana samo 7,29 kg grozolja, medtem ko v Turčiji 24,1 kg, v Grčiji 16,9 kg, v Španiji 10,7 kg, v Italiji 12,7 kg itd. Seveda potrošnja grozolja se ne more povečati prav tako zaradi visokih cen, saj ga zdaj, ko grozdi zori, prodajajo po 100 do 130 din za kilogram.

S tem, da smo zapisali nekaj pripomb, oziroma omenili nekatere probleme našega vinogradništva, smo želeli predvsem poudariti, da se z veli-

kimi uspehi, ki smo jih dosegli v zadnjem desetletju, ne smemo zadovoljiti. Naša želja je, da bi na prihodnjem vinskem sejmu prikazali rezultate, ne le v izvozu vin, marveč tudi o domači potrošnji kakovostnih vin in v večji potrošnji grozolja. Če bo tako, potem bomo lahko zapisali, da nismo le sposobni kletarji in dobri trgovci na svetovnem trgu, temveč da nam je skrb za domačega potrošnika prav tako pri srcu kot prvo, to je trgovina čez mejo. To je pa seveda obsežnejša in zahtevnejša naloga našega vinogradništva.

50 let mlekarškega šolstva v Sloveniji

Kot je znano, ima mlekarstvo v Sloveniji za sabo že precejšnjo zgodovino. Zato ni čudno, če se je že konec prejšnjega in ob začetku tega stoletja pojavila potreba po šolanju ljudi, zaposlenih v tedanjih mlekararnah. To so bili spoštka nekajdnevni tečaji v Bohinju, raznih krajih Tolminske, potem že šestdnevni tečaj v Logatcu, l. 1907 pa je že začela delovati mlekarška šola na Vrhniki, ki je delovala do l. 1914, do izbruha prve

svetovne vojne. Po vojni ta šola ni bila več obnovljena, pač pa je l. 1927 pričela delovati mlekarška šola v Škofji Loki, ki je delovala tam do l. 1941, t. j. do začetka druge svetovne vojne. Po osvoboditvi je pričela delovati v novih prostorih in Kranju, ker je bila, prenesta šole iz Škofje Loke v Kranj sklenjena že l. 1937.

V proslavo teh jubilejev bo v dneh 6., 7. in 8. septembra v Ljubljani in Kranju nekaj mlekarških prireditev. Včeraj 6. septembra je bila odprta I. republiška mlekarška razstava v Domu železničarjev pri glavnem kolodvoru. Saj je res značilno, da ravno mlekarstvo, ki ima za sabo — kot smo že omenili — tako tradicijo, po osvoboditvi ni še imelo prilike v središču naše republike pokazati svojih storitev. Le posamezne mlekarne so sodelovale na krajevnih gospodarskih prireditvah. Zato bo ta prva mlekarška razstava združena tudi z ocenjevanjem mlečnih proizvodov in nagrajevanjem podjetij ozir. delostroj, ki bodo razstavili izdelke odlične kakovosti.

V soboto, 7. septembra bo v dvorani Glavne zadrušne zveze zborovanje mlekarjev iz vse Slovenije, ki pa se ga bodo udeležili tudi mlekarški strokovnjaki iz drugih republik.

V nedeljo bo proslava na mlekarški šoli v Kranju. Obenem bo odprta spaminška plošča padim absolventom. Mlekarška šola je izdala ob tej priliki lepo in bogato ilustrirano brošuro, ki zgodovino mlekarškega šolstva v Sloveniji natančneje obravnava in vsebuje tudi nekaj člankov o sodobni problematiki mlekarstva v Sloveniji.

Pripominjamo, da bo vstop na mlekarstvo razstavo prost in da bo razstava združena s prodajo poskušanih in globoko znanih cenah.

Še enkrat več gnojil kot lani

Poljedelski odbor Glavne zadrugne zveze Slovenije je na svoji zadnji seji dne 2. septembra v Celju razpravljal o preskrbi z umetnimi gnojili za jesensko setev 1957. Na seji so ugotovili, da so zagotovljene naslednje količine gnojil iz domačih proizvodov: 1500 ton superfosfata, 1233 ton nitrofosfata, iz uvoza pa 6000 ton nitromonkala, 6400 ton superfosfata, 8000 ton kalijeve soli in 11.000 ton Tomaževa žlindra, skupaj torej 31.133 ton. Za apneni dušik kontingent še ni določen, dobili pa bomo najmanj planirano količino 1270 ton, tako da bo v celoti na razpolago 33.000 ton umetnih gnojil. Manjka samo 2222 ton nitrofosfata kar pa bo možno nadomestiti s presežki superfosfata, nitromonkala in kalijeve soli.

Za spomladansko setev smo porabili v naši republici 51.042 ton umetnih gnojil in če prištejemo k temu še jesensko porabo 30.000 ton, bo skupna poraba umetnih gnojil znašala letos 81.000 ton. Lani smo po točni

statistiki porabili 40.480 ton umetnih gnojil ali 49% letošnje potrošnje.

Do 22. avgusta 1957 so veljale sledeče cene franco, namembna postaja:

apneni dušik — proizv. cena din 37, regres din 26, = din 11	superfosfat — proizv. cena din 16,5, regres din 6,5 = din 10
nitrofosfat — proizv. cena din 31, regres din 17, = din 14	nitromonkal — uvozna cena din 31,1, regres din 15,6 = din 15,5
kalijeve soli — uvozna cena din 19, regres din 9 = din 10	Tomaževa žlindra — uvozna cena 15, regres din 7 = din 8

apneni dušik — proizv. cena din 46, regres din 24,5 = din 21,5	superfosfat domači — cena din 20,5, regres din 9 = din 11,5
superfosfat uvoženi — cena din 22, regres din 9 = din 13	nitrofosfat — proizv. cena din 38, regres din 22 = din 16
nitromonkal — uvozna cena din 31,5, regres din 13,1 = din 18,4	kalijeve soli — uvozna cena din 20, regres din 8 = din 12
Tomaževa žlindra — uvozna cena 17, regres din 6 = din 11	

Kakor je znano, je avgusta zvezni izvršni svet izdal odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o povračilu (regresu) pri nakupu umetnih gnojil in sred-

stev za varstvo rastlin v kmetijstvu. S tem odlokom so bile cene nekaterih umetnih gnojil spremenjene in znašajo sedaj:

apneni dušik — proizv. cena din 46, regres din 9 = din 11,5	superfosfat domači — cena din 22, regres din 9 = din 13
superfosfat uvoženi — cena din 28, regres din 22 = din 16	nitrofosfat — proizv. cena din 31,5, regres din 13,1 = din 18,4
nitromonkal — uvozna cena din 20, regres din 8 = din 12	Tomaževa žlindra — uvozna cena 17, regres din 6 = din 11

Cene so višje, in sicer apneni dušik za 48%, superfosfat domači za 13%, superfosfat uvoženi za 30%, nitrofosfat za 13%, nitromonkal za 19%, kalijeve soli za 17% in Tomaževa žlindra za 28%.

Nesorazmerje je med ceno apnenega dušika in nitromonkala. Obe gnojili sta dušični z 20% čistega dušika pa je uvožen za 3,10 din cenejši od domačega. Tudi tu bi morala Skupnost poslovni zvez s svojim prispevkom vsaj izenačiti cene. Superfosfat na bi smel biti dražji kot Tomaževa žlindra.

Proizvajalci se bodo upravljal ali je povisjanje cen upravičeno in kakšen je bil namen tega povisjanja. Pri nas kupi proizvajalec za 100 kg pšenice 148 kg apnenega dušika, 178 kg nitromonkala, 343 kg superfosfata, 355 kg Tomaževa žlindra, 320 kg kalijeve soli in 225 kg nitrofosfata. V Avstriji pa lahko kupi proizvajalec za 100 kg pšenice 130 kg apnenega dušika, 160 kg nitromonkala, 340 kg superfosfata, 350 kg Tomaževa žlindra,

Uvajamo nove rodnejše sorte pšenice

Letošnje izkušnje s setvijo italijanskih in avstrijskih sort v Sloveniji

Med borec za višje hektarske donose v naši državi ima posebno zaslugu za uvajanje italijanske pšenice pri nas direktor Agroindustrijskega kombinata Belje Suštat, ki je prvi uvedel sorto »Fortunato« iz Istre v področje panonske klime ter predsednik Zveze kmetijsko-gospodarskih zbornic tov. Bukovič. V našem odjem merilu pa lahko že precej prej pristevamo med prve pobornike za uvajanje italijanske sorte »Saltov« v osrednje Slovenijo agronomu inž. Matiju Abscon ter za Belo krajino posestanika Bračko iz Metlike.

Za dosego visokih hektarskih donosov sta potrebna zlasti dva čimtelja in to sodobna agronomika ter ustrežajoča pridelovalna sorta. Odločujočo vlogo pri tem igrajo obdelovalno-melioracijski ukrepi kot so pravilno oranje, gnojenje in negovanje posevkov, še posebej pa je važna pravilna izborana sorta, če hočemo doseči maksimalne donose. Štiriletni poskusi v Halle v Nemčiji s 45 sortami pšenice so pokazali, da je dala najslabša sorta 30 stotov na hektar, najboljša pa 47,9 stotov na hektar.

mного rodnejše in stabilnejše sorte pšenice glede na donose. Prvi naš program je povečanje pridelka od sedanjega povprečja 15 na 22 stotov na hektar. To povečanje bi lahko vsaj na dveh tretjinah površin s pšeničnimi posevki dosegli v štirih letih, če bomo zadosti gnojili tudi z domačimi sortami ozimne pšenice. Za nadaljnjih 7 stotov pa lahko povečamo hektarski pridelček v nadaljnjih štirih letih. Tako bi v osemih letih lahko povečali našo proizvodnjo pšenice, če bi izkoristili samo dve tretjini najboljših pšeničnih površin (okrog 35.000 ha) za 49.000 ton zrnja. Če bi poleg tega dosegli še povečanje pridelka krušnih žit in ječmena na okrog dveh tretjinah površin (okrog 20.000 ha) tudi za 10 stotov na hektar v osemih letih (o dveh letnih obdobjih po štiri leta) ter pri koruzi na okrog 25.000 ha za 20 stotov na hektar, bi v osemih ali najpozneje desetih letih sami z lastno proizvodnjo lahko krili sedanjí pridelki krušnih žit, ki znaša okrog 120.000 ton zrnja.

Lanska poizkusna proizvodna setev italijanskih in avstrijskih sort ozimne pšenice je bila izvedena v Sloveniji na 31 posevkih, rezultate pa smo dobili samo od 21 posestev, 10 jih torej ni uspelo. Na posameznih posevkih je bilo posejanih od 8 do 12 sort. In sicer vsaka sorta v dolgi ozki parceli, ki so merile za posamezne sorte od 5 do 8 arov. Sorte so bile sejane zapored ena poleg druge v zelo dolge parcele, ki smo jih razdelili povprek na tri enake dele, od katerih je vsak bil drugače gnojen, in sicer prva tretjina z dozo gnojil, pri nas običajno v količini 800 kg na hektar. Druga tretjina parcele je bila pognojena z večjo dozo, t. j. s 1200 kg gnojil na hektar, tretja tretjina pa z največjo dozo, kakršno uporabljajo v

Italiji, s 1500 kg. Uporaba teh velikih količin gnojil je bila upravičena, saj smo dobili povprečno pri vseh poskusih in za vse sorte pri najmanjši dozi povprečni pridelček 30,4 stota zrna na hektar, medtem ko smo dobili pri sledeči večji dozi 32,6 stota, pri največji dozi pa 35,1 stota na hektar. To povečanje v odstotkih znaša pri srednji dozi za 7,2%, pri največji dozi pa za 15,4 odstotka več glede na najnižjo dozo. Sedaj lahko izračunamo, koliko večji pridelček nam daje povečana doza gnojil (od 800 do 1200 kg) odnosno koliko kg zrnja dobimo od več uporabljenih gnojil. V tem primeru nam je vsak kilogram več uporabljenega gnojila dal 0,55 kg zrnja. Povečane doze od 800 kg na 1500 kg gnojil pa nam daje povečanje pridelkov na hektar za 0,53 kg na vsak kg več porabljenih gnojil. To je slika povprečja z vseh poskusov, ki ne kaže rentabilnosti. No, na mnogih mestih pa smo zabeležili, da se je pridelček povečal za 20 in več odstotkov v primeri z uporabljenim gnojilom, kar pa je kaže na rentabilnost.

Razlike vidimo tudi pri raznih sortah in sicer, da nekatere mnogo bolj izkoristajo gnojila kot druge. Kot takšne so se zlasti pokazale »Productore«, R-37, S. Giorgio, S. Pastore, Saltov, Tevere, U-1, I. Hellkorn, Tassilo in Bavarka.

Glede na povprečje vseh sort na posameznih poskusnih mestih so dosegla posestva: Smarje pri Jelšah 49,8 stota na ha, Razdrto 45,6, Beltinci 43,5, Radvanje 43,3, Zrkovci 42,2, Apače 41, Bistrica ob Sotli 40,6, Ormož 36,6, Sentjur pri Celju 35,4, Grm pri Novem mestu 35,2, Metlika 33,6, Radlje 32,7, Ravne, Ilirska Bistrica 31,8, Starše pri Ptuj 31,3, Kidričevo 31,2, Pšata 30. Pridelke pod 30 stotov na ha so dosegla posestva Bi-

lje, Bukovica, Rače, Črnelo, Lože pri Vipavi, Trška gora, pod 20 stotov pa Kočevje in Sentjerne na Dolenskem.

Največje pridelke so dosegli v Smarju s sorto R-37, in sicer 50 stotov na ha in s Productore s sorto R-37 51 stotov, Tevere 51,2 stota; v Beltincih s sorto S. Giorgio 51 stotov, Generoso 50,5 stota; v Radvanju s sorto Virgilio 52,4 stota, L. Dickkopf 45,6 stota; v Zrkovcih s sorto L. Dickkopf 55,5 stota, L. Hellkorn 52,6 stota; v Apačah s sorto Productore 50 stotov, Mara 49,6 stota; v Bistrici ob Sotli s sorto Virgilio 54 stotov, Tevere 44,5 stota; v Ormožu s sorto Virgilio 43,7 stota, Productore 42 stotov; v Sentjurju pri Celju s sorto Virgilio 43,3, Productore 44,6 stota; v Grmu pri Novem mestu s sorto Virgilio 40,8 stota, Productore 41,3 stota.

Od italijanskih sort se pri nas v splošnem pokazale kot najslabše Fumo in Fortunato, na Goriškem pa poleg teh sort tudi Mara, S. Pastore, S. Giorgio in R-37.

Za potrebe jesenske setve v Sloveniji smo nabavili iz Italije 81 ton semena najbolj ustreznih sort, in sicer so to seme nabavili okraj Murška Sobota, Ptuj, Celje, Novo mesto in Gorica. Iz gornjih naših podatkov sledi, da so italijanske sorte bile pri večini poizkusov najbolj rodne in so večinoma znatno prekašale v pridelkih naše domače sorte. Prednost italijanskih sort je v tem, da ne poležejo, ker imajo krajšo in čvrstejšo slamko od naših in prenesejo tudi večje količine gnojil. Poleg tega tudi prej zore in večina je zelo odpornih proti rji. Kar se tiče odpornosti pred mrazom pa so manj odporne kot naše, so pa med njimi tudi takšne, ki lahko naše normalne zime dobro prestopajo.

● Slovenski poročevalec razširjen slovenski dnevnik ●

● Ogrčavost

Ogrčavost je ena izmed bolani naše goveje živine. Spada med

zajedavske bolezi. Ugotovili in zatirali so jo že v starem Egiptu. Se danes je razširjena po vsem svetu in tudi v Sloveniji je te bolezi mnogo predvsem v predelih, kjer živinorejci pasejo svoje živale. Bolezen povzroča hitre litenke (ogrci) velikega in malega govejeja zolja, ki jih zolja odložijo na kožo živine in se zaledo v telo gostilca, kjer črpajo hrano za svoj obstoj in razvoj. Bolezen povzroča veliko škodo — manj je mleka in mesa, koža je slabša itd., nekateri živali pa celo ohromijo. Pri nas zatiramo bolezen smotno od leta 1947. Da bi bili ta bolj proti ogrcavosti uspešnejši, sta zapisala strokovnjaka Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani Rajko Rakovec in Erik Špiler knjižico OGRČAVOST, ki jo je izdala Založba za stranski opisane avtorja bolezni kot tako; razvoj malega in velikega govejeja zolja; kako pride do bolezni; škoda, ki nastane zaradi ogrcavosti (izgube na mesu in mleku, manjša vrednost kože itd.) ter načine zatiranja. Besedilo izpopolnjuje precej slik. Živinorejce opozarjamo na koristno knjižico. Dobi se v vseh knjigarnah in pri založbi »Kmetička knjiga« v Ljubljani.

Cilj naših proizvodnih setev-nih preizkušanj z mnogimi italijanskimi in avstrijskimi sortami je bil in je še naprej ta, da z najbolj ustreznimi agrotehničnimi ukrepi najdemo

Brekovi nasadi na državnem posestvu Osojnik pri Ptuj

Najprej stanovanja

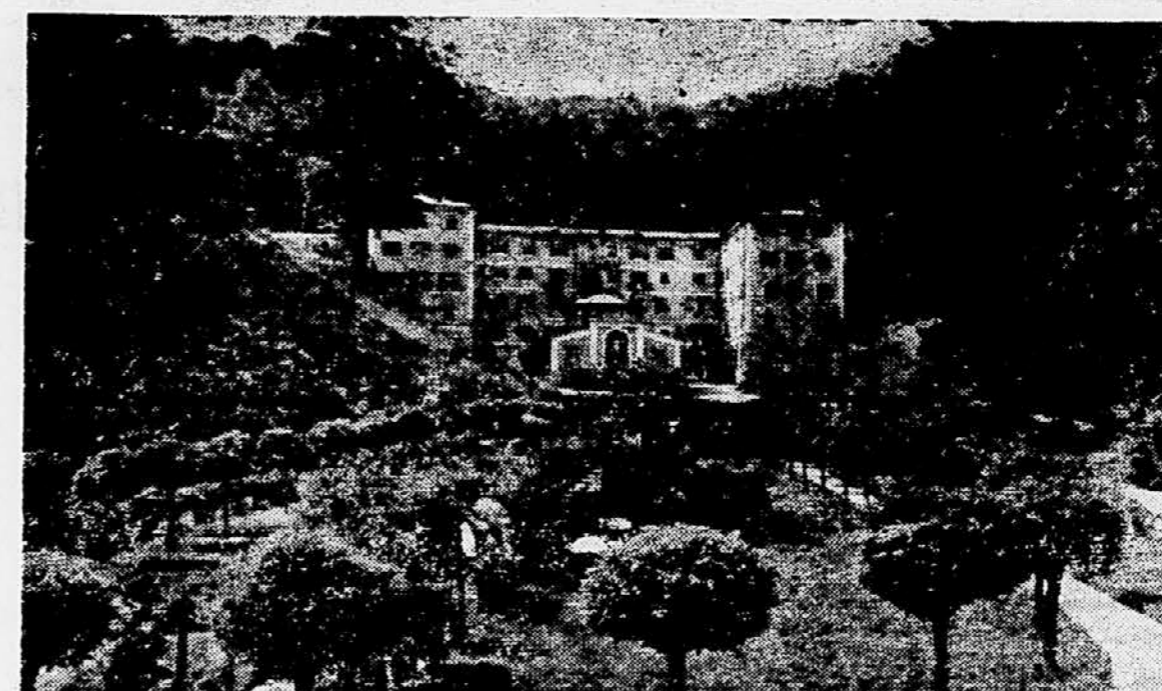
Z obiska v steklarni »Boris Kidrič« v Rogoški Slatinil

Steklarna »Borisa Kidriča« v Rogoški Slatini spada v tisto vrsto podjetij, ki so se s svojimi izdelki zelo močno uveljavila na trgu, zlasti se na tujem in ki sprito potrebujejo in zahtevajo tržniša stalno iščejo pota za izboljšanje in povečanje proizvodnje. Le zaradi takih težav je moč razumeti, zakaj je kolektiv v letošnjem letu močno preumermil proizvodnjo in začel namesto gladkega stekla v večji meri proizvajati izdelke iz svinečnega stekla, ki je tudi najbolj primerno za nadaljnjo obdelavo, bodisi za brušenje,

bodisi za gravuro. Ta preusmeritev se pozna tudi v letošnjem količinskem planu proizvodnje, ki je v primerjavi z lanskim letom sicer za 11 odstotkov manjši, toda po vrednosti za 17,5 odstotkov večji. Vrednostno povečanje proizvodnje se nanaša izključno na povečano proizvodnjo svinečnega stekla. Medtem, ko je znašala vrednost proizvodnje svinečnega stekla v 1956. letu 11 milijonov dinarjev, v letu 1957 pa 47 milijonov, je že v prvih polovici letošnjega leta narasla na 40 milijonov din. Po vsem tem in zaradi ugodnega

plasmaja brušenega svinečnega stekla ne inozemskem trgu ni bojazni, da bi kolektiv v letošnjem letu ne izpolnil predvidenih planskih nalog.

Zaradi tedaj večjega povpraševanja po izdelkih steklarne »Borisa Kidriča« v Rogoški Slatini je kolektiv že pred časom odločil, da doda dvema pečema še tretjo in tako poveča količinski obseg proizvodnje za okoli 30 odstotkov, oziroma za 150 do 200 ton letno. Ne glede na to, da je v delu ekonomski elaborat za novo peč, pa se zdi, da bo kolektiv pred to investicijo poprej uresničil nek drug načrt, namreč, da bo zgradil okoli 30 do 40 novih stanovanj. Ta odločitev je logična: najprej je treba zagotoviti stanovanja za delavce, ki jih bodo morali najeti, potem, ko bo začela obratovati tretja peč. Zato vse kaže, da bo začetek gradnje tretje peči odložen na začetek prihodnjega leta, ko naj bi bila pod streho, ali pa vsaj blizu te faze, tudi nova stanovanja.

Motiv iz Rimskih Toplic

Pekarno potrebujejo

Nedvomno so v Kočevju v zadnjih letih dosegli že viden napredek. Kljub temu pa se marsikaj pogrešajo. Za Kočevje je posebno kritično vprašanje letnega kopalništva. Rinža je v poletnih mesecih umazana in neprimerna za kopanje. V letošnjih tednih dnevi je več kopalcev došlo kožne bolezni. Lepo urejeno mesto z okrog 4000 prebivalci v vsakem potrebuje javno letno kopalništvo. Problem zase so tudi zaprta kopalista, javnega nimajo nobene, zato se marsikdo v zimskih mesecih nima kje okopati. Nekatera podjetja sicer imajo kopalstva za svoje delavce, vendar se teh ne morejo posluževati vsi. Zaradi tega bi bilo mogoče misliti tudi na gradnjo zaprtega javnega kopalništva.

Precej besed so v Kočevju že izrekli na račun pekarnarje. Čeprav delovni kolektiv stremi za tem, da bi čimbolj ustregel potrebam, mu to zaradi zastaralosti naprav ni mogoče. Samo ena pekarna in prodajalna kruha za Kočevje nista dovolj. Pomanjkanje kruha občutijo predvsem v poletnih mesecih, ko se potrebnja poveča in ko pride na Kočevsko precej sezonskih delavcev. Volivci v Kočevju menijo, da bo treba čimprej uresničiti sklep zbora volivcev in začeti gradnjo pekarnarje. Če bi v sedanjem obratu nastala kakšna okvara, bi Kočevje lahko ostalo celo brez kruha. Čeprav je danes v Kočevju manj gostinskih obratov kot pred vojno, jih je za današnje

potrebe kar dovolj. Prebivalci Kočevja pa zelo pogrešajo mlečno restavracijo ali kakšen podobno obrat, ki bi prodajal mlečne piškote in druge izdelke. V gostinskih podjetjih v Kočevju je namreč težko dobiti celo mleko ali kavo. Če pomislimo, da imajo v Kočevju kmetijsko gozdarstvo posevstvo, ki celo ne more predelati vsega mleka, to res čudno. Mlečna restavracija v Gaju ob Rtniči se ni mogla uveljaviti, ker je preveč oddaljena iz središča kraja. Prav zaradi tega bi morali urediti tako restavracijo v središču.

Priprave na občinske volitve

Za jesenske volitve novega občinskega ljudskega odbora je v Rušah veliko zanimanje. Uvedba zbora proizvajalcev je razigrala vse delovne kolektive, ki že razglabljajo, koga bodo izvolili. Tudi dni pa je bila seja občinskega odbora SZDL, na kateri so bili navzoči delegati vseh vaških odborov. Na seji so podrobno razpravljali o pripravah za volitve ter izdelali načrt za propagandno akcijo na terenu. V ta namen bodo sklicali še ta teden vse vaške aktivne in prireditelj seštevke z vsemi množičnimi organizacijami, nato pa bodo sklicali zbore volivcev, na katerih bodo izbrali kandidature. Na zborih volivcev bodo predlagali občinski ljudski odborni poročali o delu občinskega ljudskega odbora, o dosežkih uspehih na področju komunalne dejavnosti ter obravnavali pereče probleme posameznih področij občine. Ške občine. Hkrati bodo začrtali tudi smernice dela bodočega občinskega ljudskega odbora.

Ob številu prebivalstva in v skladu s teritorialnimi potrebami bo štél bodoči zbor občinskega ljudskega odbora občine Ruše 23 članov, prav toliko pa tudi zbor proizvajal-

cev, tako da bo imel novi občinski ljudski odbor skupno 2 člana več kot dosedanj. V zboru proizvajalcev bo glede na razvito industrijo in obrt le en zastopnik kmetijstva, ki pa bo zato številčno močnejše zastopano v zboru občinskega ljudskega odbora. Povprečno bo prišel na vsakih 100 proizvajalcev po en odbornik. Na seji občinskega ljudskega odbora so določili volilno enoto in volišča. Volilne spiske že urajajo, tako da bo za volitve vse pravčasno pripravljeno. Ljudje že živahno razpravljajo o kandidatih in kritično ocenjujejo delo dosedanjih občinskih odborov. Zbori volivcev bodo pokazali, koga bodo ponovno predlagali. Prvi zbori volivcev bodo prihodnje nedelje in sicer dopoldne pri Duhu na Ostrem vrhu, popoldne pa tudi zbor proizvajal-

MARIBOR

Novo šolsko leto na mariborskih šolah se je pričelo v znamenju ponovnega povečanja števila učencev. Na področju mestne občine Center je v desetih osnovnih šolah letos nad 3300 učencev. Zlasti je poraslo število vpisov v prve razrede, saj se je na vseh desetih osnovnih šolah vpisalo okoli 900 najmlajših šolarjev. Pri tem številu učencev so ponovno prišlo do izraza stare težave mariborskih šol - pomanjkanje prostorov in tudi učiteljskega kadra. Osnovne šole namreč niso pridobile nobenih novih šolskih prostorov, čeprav so morali odpreti letos še 4 nove oddelke. Nujno bi potrebovali tudi 5 učiteljev. Podobne težave glede prostorov so na mariborskih srednjih šolah, medtem ko je pomanjkanje učnih mokri na gimnazijah še znatno večje. Tu di vpis v prve razrede gimnazij je v primerjavi z lanskim letom večji. Kljub vsem težavam, ki se ovirajo normalizacijo šolstva, so v Mariboru uvedli letos 4 ozemletke in sicer na Vadnici, dva v Mladinski ulici in eno v Kamnici.

Planinsko društvo v Zagorju je eno najbolj delavnih v Zasavju in tudi precej številno. Steje 544 članov, večinoma rudarjev, ima za tudi zelo aktiven in močan mladinski aktiv. Za prihodnje leto načrtujejo zgraditvi drugo planinjsko postojanko, ki je ob enem tudi spomenik vsem med NOB padlim planincem, o čemer vira spominska plošča pred kočo.

Kot dokaz uspešnega sodelovanja vseh društev bo tudi skupni tabor zasavskih planinjcov, ki ga bodo organizirali v središču kraja. Zbori volivcev bodo predlagali občinski ljudski odborni poročali o delu občinskega ljudskega odbora, o dosežkih uspehih na področju komunalne dejavnosti ter obravnavali pereče probleme posameznih področij občine. Ške občine. Hkrati bodo začrtali tudi smernice dela bodočega občinskega ljudskega odbora.

Planinski dom na Sv. Gori v Zasavju je eno najbolj delavnih v Zasavju in tudi precej številno. Steje 544 članov, večinoma rudarjev, ima za tudi zelo aktiven in močan mladinski aktiv. Za prihodnje leto načrtujejo zgraditvi drugo planinjsko postojanko, ki je ob enem tudi spomenik vsem med NOB padlim planincem, o čemer vira spominska plošča pred kočo.

Nagradno tekmovalstvo je bilo tudi na področju kmetijske zadruge v Velenju dokaj uspešno. Tekmovalci so prideli povprečno 32,9 skotov na hektar. Da bi bil tudi v prihodnje pridelek čim večji, so kmetje doslej že naročili nad 7 000 kg semenskih žit. S pravilnim tolmačenjem pospeševalne službe se kmetje vse bolj zavajajo, da je donos odvisen predvsem od pravilne izbire semena in uporabe umetnih gnojil. Letos so na področju zadruge prodali nad 200 ton raznih gnojil, kar je še enkrat toliko kot lani.

Ob letošnjem praznovanju krajevnega praznika bivše občine Zg. Kungota, ki ga bodo zelo lepo proslavili 7. in 8. septembra v Zg. Kungoti in Svehini, bodo predali svojemu namenu tudi novo zdravstveno postajo v Zg. Kungoti. V njej bo poleg splošne ordinacije in upravnih prostorov še posvetovalnica za matere in otroke, zobna ambulanta, ki jo bo treba še urediti, v naročjih pa imajo še šolsko polikliniko, ki bi nedvomno olajšala delo šolske poliklinike v Mariboru. Opremo za zdravstveno postajo je prispeval še bivši okraj Maribor - okolica, vasa dela pa so veljala nad 15,5 milijona dinarjev.

V Zg. Kungoti so v letošnjih poletnih podrtih staro šolsko poslopje, ki je imelo le dve učilnici, sedaj pa gradijo novo, ki bo imela štiri učilnice, vse potrebne upravne prostore, mlečno kuhinjo in šolsko delavnico za ročna dela. Nova šola bo modernizirana, v njej pa bo veljalo okrog 17 milijonov dinarjev. Pri gradnji pomaga tudi odred predvojaške vzgoje s prostovoljnim delom. Predvidevajo, da se bo začel pouk v novi stavbi že okrog 1. novembra.

Posvetovanje v Trbovljah

V Trbovljah so se sestale predstavnice ženskih društev, da bi se pogovorile o dosedanjem in bodočem delu. Razpravljale so o izobraževanju babil, o novih oblikah dela žena zadržnice, o pripravah za bližnje volitve v ljudske odbore in še o marsikaj. Poudarile so, da so doslej zadržnice aktivno delale predvsem na področju izobraževalne in pospeševalne gospodinske dejavnosti, niso pa se vključile v delo kmetijskih zadržnic za povečanje kmetijske proizvodnje. Menile so, naj bi se z izobraževalno gospodinsko dejavnostjo bavili v prihodnje predvsem gospodinski centri, žene zadržnice pa naj bi se bolj posvetile svoji osnovni nalogi. Udeležence posvetovanja so se pogovorile tudi o pripravah za Teden otroka in opozorile na pomanjkanje otroških igrišč. Tu di otroški vrtci so bili na dnevnem redu posvetovanja. Upati je, da bo to posvetovanje precej prispevalo k izboljššanju nadaljnega dela.

gorski planinci uspešno sodelujejo tudi s taborniki, Društvom ljubiteljev prirode in Turističnim društvom. Skupno se trudijo, da bi vzbudili pri rudarjih čim večje zanimanje za planinarstvo. Skoraj vsak mesec prijaja društvo skupinske izlete na bližnje gore, manjše skupine pa so že obiskale tudi bolj oddaljene. Poleg tega tesno sodeluje z ostalimi planinjskimi društvi v Zasavju.

Ze pred leti je okrajni odbor Socialistične zveze v Trbovljah ustanovil skupen organ vseh planinjskih društev v Zasavju - koordinacijski odbor, ki pomaga društvom pri delu, zlasti pri prirejanju skupinskih izletov in vzgoji mladih planincev. Uspehi so že vidni. V zasavski transverzali, ki poteka čez vse zasavske vzhove od Kumrovc do Kuma, je pot že vzorno urejena in v celoti markirana. Skupno

Vse za vodovod

Na Hovcu in v Jaršah se imajo vodovod z zdravno pitno vodo, v Radomiljah ga pa še ni. Zdej so se zagnali tudi Radomiljani. Sestavili so pripravljalni odbor in začeli zbirati sredstva za prva dela. Histi posestniki so takoj obljubili, da s prostovoljnim delom pri izkopu pomagajo k čimprejšnji uresnitvi načrta. Voda bi napeljali iz Rudnika, kjer je močan izvir, voda pa zdrava.

Da čimprej pridejo do sredstev so prireditelji tombole, ki je zaradi bogatih dobrot privabila več tisoč obiskovalcev. Toliko ljudi še ni bilo nikoli zbranih v Radomiljah. Sreča je, da so tudi dobro izbrala glavni dobitek je naklonila delavcu tovarne usnja iz Kamnice Antonu Vinkoviču, ki se je oddeljal domov na novem »Rolerju« v Poljski. Fohiško kuhinjsko opremo, dneвно sobo in spalnico je zadel delavec iz »Kolic Dornaj, ki si je pravkar postavil hišo za pravniholavo, kakšni bi jo

Velenje

Nagradno tekmovalstvo je bilo tudi na področju kmetijske zadruge v Velenju dokaj uspešno. Tekmovalci so prideli povprečno 32,9 skotov na hektar. Da bi bil tudi v prihodnje pridelek čim večji, so kmetje doslej že naročili nad 7 000 kg semenskih žit. S pravilnim tolmačenjem pospeševalne službe se kmetje vse bolj zavajajo, da je donos odvisen predvsem od pravilne izbire semena in uporabe umetnih gnojil. Letos so na področju zadruge prodali nad 200 ton raznih gnojil, kar je še enkrat toliko kot lani.

Pogreb Janka Hočvarja

Dne 5. t. m. popoldne so v Zagorju pokopali Janka Hočvarja, enega najstarejših zagorskih gasilcev. Na zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudi, deset delegacij in prapor okoljskih gasilskih društev ter nad sto gasilcev. Začni spreved je krenil iz hiše umrlega do Doma prostovoljnega gasilskega društva Zagorje, kjer se je tov. Sedlar v imenu društva, v katerem je pokojnik deloval celih 47 let, poslovil. Nato je spreved krenil na pokopališče, kjer so se ob odprtem grobu poslovili od pokojnega Janka Hočvarja v imenu SZDL Zagorje in Društva upokojencev tov. Modarčnik, v imenu občinske in okrajne gasilske zveze pa tov. Klan in rudarska sodba.

Za pridobitev kvalifikacij

V goriškem okraju se delavci v vedno večjem številu pripravljajo za opravljanje izpitov za pridobivanje naziva kvalifikiranega in visokokvalificiranega delavca. Največ prijaviteljev je iz lesne stroke in kovinske stroke. Na tajništvu za delo pri OLO Gorica so te dni dobili 73 prijav polkvalificiranih delavcev s povprečno delovno dobo 7 let, ki so si doslej pridobili dovolj strokovnega znanja, potrebnega za pridobitev kvalifikacije. Izpiti so v teku in se bodo zaključili do 13. septembra. Prav tako so se začeli izpiti za kvalificirane cestarje, in sicer v Novi Gorici, Ajdovski in Tolminu. Le-teh se je prijavilo troje med strelci iz Bohinjske Bistrice, Primskevoega in Bohinjske Bistrice.

Bohinjska Bistrica

Da bi pozivali v bohinjskem kotu strelski šport, so te dni prireditelji v Bohinjski Bistrici troje med strelci iz Bohinjske Bistrice, Primskevoega in Bohinjske Bistrice.

Kaj si vaš otrok najbolj želil?

Kaj si vaš otrok najbolj želil? — Dobil 10. če bo pridno varčeval pri Mestni hranilnici ljubljanski 5147-R

Ze za 50 din lahko dobi motorno kolo itd., če se udeležite VELIKE JAVNE TOMBOLE, ki bo v nedeljo, 8. septembra, ob 15. uri v Jakopičevem drevedru v Tirolju.

ZB Rožna dolina.

Vse za vodovod

Na Hovcu in v Jaršah se imajo vodovod z zdravno pitno vodo, v Radomiljah ga pa še ni. Zdej so se zagnali tudi Radomiljani. Sestavili so pripravljalni odbor in začeli zbirati sredstva za prva dela. Histi posestniki so takoj obljubili, da s prostovoljnim delom pri izkopu pomagajo k čimprejšnji uresnitvi načrta. Voda bi napeljali iz Rudnika, kjer je močan izvir, voda pa zdrava.

Kaj si vaš otrok najbolj želil?

Kaj si vaš otrok najbolj želil? — Dobil 10. če bo pridno varčeval pri Mestni hranilnici ljubljanski 5147-R

Ze za 50 din lahko dobi motorno kolo itd., če se udeležite VELIKE JAVNE TOMBOLE, ki bo v nedeljo, 8. septembra, ob 15. uri v Jakopičevem drevedru v Tirolju.

ZB Rožna dolina.

BLIZU in DALEC

Kroničnik

Hrastičani so dobili letos ugodno avtobusno zvezo s Trbovljami, ki jo je vzpostavilo »Avtoprevozništvo« iz Trbovlj. Podjetje je v začetku uvedlo kar štiri voznike v obo smeri. Pred dvema mesecema pa je eno izmed teh voznikov, in sicer prav tisto, ki so se je Hrastičani najbolj posluževali iz tehnih vzrokov ukinilo. Odpadla je zveza, ki so se je posluževali dijaki in drugi Hrastičani, ki so hodili po opravkih v Trbovlje. Avtobus, ki je vzdrževal to zvezo je odhajal iz Hrastnika ob pol osemih jutraj. Sedaj ob začetku šolskega leta pa bi vsakekor morali to avtobusno zvezo ponovno vzpostaviti. Želeti bi bilo, da bi bli dijaki tudi letos deležni popusta pri vožnji.

hinske Srednje vasi, Tekmovalci

hinske Srednje vasi, Tekmovalci so člani, članice, mladinci in pionirji z različnimi puškami v vseh treh položajih. Popolnoma zaslužen so si priborili prva mesta ekipno in posamezno strelci s Primskevoega.

Pogreb Janka Hočvarja

Dne 5. t. m. popoldne so v Zagorju pokopali Janka Hočvarja, enega najstarejših zagorskih gasilcev. Na zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudi, deset delegacij in prapor okoljskih gasilskih društev ter nad sto gasilcev. Začni spreved je krenil iz hiše umrlega do Doma prostovoljnega gasilskega društva Zagorje, kjer se je tov. Sedlar v imenu društva, v katerem je pokojnik deloval celih 47 let, poslovil. Nato je spreved krenil na pokopališče, kjer so se ob odprtem grobu poslovili od pokojnega Janka Hočvarja v imenu SZDL Zagorje in Društva upokojencev tov. Modarčnik, v imenu občinske in okrajne gasilske zveze pa tov. Klan in rudarska sodba.

JUTRI NAŠA NOVA SLIKANICA KAZAN

Prav nazadnje vam bomo med junaki naše slikanice predstavili dva, ki sta si pridobila vse Kazanova naklonjenost in ljubezen. Zaradi njiu se je Kazan pognal v strašen boj z veličim krkolom, zaradi njiu je storil svoje najbolj junško dejanje, ko ju je sam samcat rešil iz strašnega snežnega viharja. In celo svojo zvesto Sivo je včasih zapustil zaradi njiu. To sta bila

JEANNE IN NJEN OTROCIČEK

Fogumna žena je v najhujši zimi s svojim otrokom in očetom potovala čez samotne zasnežene gozdove. Na svoji poti je v najhujši stiski srečala Kazana, ki ga je od prvega srečanja ncka neznanja sila velika nazaj v njeno bližino. Kako jo je Kazan iskal, kako je begal od nje k svoji Sivi in nazaj in kako je končno našel obe, vam bo začela jutri pripovedovati naša nova slikanica, ki jo bo povesti Olivera Curwooda za vas riše Miki Muster.

Za finiš ne bomo prilražani...

Zgodaj je sicer, toda ni pretirano reči, da se je dirka za prvo mesto šele začela. Trije kandidati za najvišji naslov košarkaške vstrie, vsak z najboljšimi načrti in najsilnejšimi računi za končni obračun. Za pisan in dramatičen razplet pri vrhu tabele je pravzaprav poskrbelo Olympia pred tedno v Zrenjaninu. Da, če bi se bile njene želje — in naše tudi — že tamkaj izpolnile, bi bili »prilražani« za ta docela negotovi finiš.

Na lestevci vodi zdaj Proleter pred Ljubljano in Olimpijo, od danes in jutri pa bo vršni red bržčas spet drugačen. Če se bo dvoboj med Proleterjem in Crveno zvezdo v Beogradu končal uspešno za domačo, kar je zelo verjetno, tedaj vodstvo enemu slovenskemu klubu ne bo ušlo. V tem primeru bi dala prvenost Olimpiji, ker sprejema goste Sloboda, medtem ko mora Ljubljana (okrepljena z Vrančičem) na tekočo pot v Beograd, kaka jo še enkrat Partizan, kaka jo še enkrat Crvena zvezda. Kdo bi rekel? Beograščani bodo napeli vse sile, da bi slednjim vendarle spavali iz nevarnih vod. Kje ni bilo že lep čas. Škarpal inšio — vsaj teoretično — ne koliko lažje stališče. Kolikor jih namreč poznamo, igralci ne bodo toliko vznamirjeni — kakor so bili pred dnevi doma v borbi z istim nasprotnikom. Lepo zveni pridavek favoriti, pojavljati se v tej vlogi pa večkrat ni prijetno. Glede na prikazano igranje v Ljubljani (nacionalno dobro zastavljeno domači teren in domačo publiko imajo Partizanovi igralci, ki mora v »normalnem« vzdušju potegniti zvezde tehniko za sebi). Toda nekdanji slovenski tekmeči pa gre zdaj res biti ali ne biti! Dvomljivo pa je, če bo znala domača ekipa po prednosti v teh krogih znotraj okolstvenih zares izkoristiti, ali bo ohranila vseh mlanih živcev v dvoboju z najmanj enakovrednim nasprotnikom, ki pa ima za razliko slavje, vendar nič manj prijetne skrbi.

Slovenji Gradec ima novo letališče

Jutri ob 14. uri bodo pri Turških vasi blizu Slovenjega Grada odprli novo športno letališče, ki ga je zgradil košarki Aeroklub v Slovenjem Gradu. Ob tej priložnosti bo klub s sodelovanjem letalec iz ostalih klubov izvedel veliko letalsko prireditev. — Novo letališče, ki so ga z veliko vztrajnostjo in kratkem letu dni zgradili marljivo člani, bo prav gotovo pripomoglo k nadaljnemu razvoju motornega in jadralnega letalstva v tem koncu Slovenije.

STUDENTI IZ 28 DRŽAV MED SEBOJ

Prve vesti iz Pariza

Pariz, 6. sept. Včeraj so v središču študentskega inšola v največjimi razmišljanji. Med udeleženci 28 držav so večerj stariši prvci tudi jugoslovanski atleti v močni konkurenciji z ekipami: SZ, Nemčija, ZDA, Madžarska in drugimi. Radovedni je v disku postavil drugi najboljši rezultat med 13 konkurenti in bo metal v finalu. Njegov izid je bil 48,99 m.

V predtekmiščju žensk na 80 m z ovirami je Babovčeva v svoji skupini zmagala s časom 12,0 in z enakim časom zasedla tudi prvo mesto v finalu pred Nemko Thyom in sovjetsko atletino Elisavo. V finalnem teku na 100 m je naša tekmovalka v prvi skupini odstopila.

V metu kopla med ženskami je zmagala Romunka Diti z 52,38 m, medtem ko je bila Rusinja Zibina na konju peta (46,33 m). Jugoslovanska zvezda Kahuševićeva pa šesta (44,85 m).

V tekmovalnih moških na 100 m je bil v predtekmiščju Američan Murchison s časom 10,2, medtem ko je Nemec Gerwin (tekmovalski zakonit) zasedel šele četrto mesto (11,4).

V stoku v višino je zmagal Rus Stepanov z višino 2,12 m. V hodu na 10 km je zasedel prvo mesto Poljak Ziška s časom 47:03, v pomladni košarkaški turnirja je Francija premagala Italijo 92:47, Madžarska pa Kitajsko 83:42.

Jugoslovanski vaterpolisti so večerj izvojevali drugo zmago, in sicer v srečanju z Brazilijo, kar s 14:0 (5:0). Brazilci se naši sedemletni niso mogli uspešno uprti.

V sabljanju je z mečem zmagala Italija, ki je v finalu premagala Luksemburg 9:5.

Jugoslovanska vaterpoljska reprezentanca je v četrtini razburljivi tekmi premagala izbrane vaterpoliste Japonov 14:1 (5:0). Premoče Jugoslovanov je bila zelo velika.

KAJ PA OSTALI?

Zeljeznicar in Lokomotiva imata najboljšo priložnost, da si zboljšata nič kaj zavidljiv položaj za dnu lestevce. V goste sprejemata Jugomontaza oziroma BSK. Če se jima bo posrečilo novo spraviti celoten izkupicek, tedaj se bo tudi v tem koncu tabele borba za obstoj vtekla še naprej, kajti med štiri kandidati za odhod bi bilo potemtakem še preuranjeno reči kor koli določnega.

Pari tretjega jesenskega kola so namreč tile:

S POSVETOVANJA ZVEZE PARTIZANA SLOVENIJE V KRANJSKI GORI

Festival telesne kulture v besedi in številkah

KRANJSKA GORA, 6. sept. — Danes se je tukaj v Porečnem domu zbralo lepo število delavcev TJD Partizana — kakor je to vsako leto v navadi — da bi pregledali delo minule sezone, to pot pa še posebej uspeh naše največje letošnje telesnovozgojne prireditve — I. slovenskega festivala telesne kulture.

Zborovanje je otvoril predsednik Zveze Partizana tov. Mitja RIBIČ z nekaj načelnimi mislimi o tej naši množični organizaciji, nato pa je nastopil tov. Tomaž ŠKARNIK podal izčrpano poročilo o letošnjem festivalu, iz obširnega pregleda posnemamo zaradi stiska za čas samo nekatere iz bistvene ugotovitve. Prav gotovo je

Crvena zvezda: Proleter (60:63), Zeljeznicar: Jugomontaza (64:66), Partizan: Ljubljana (41:53), Lokomotiva: BSK (60:59), Olimpija: Sloboda (64:53). (Številke v oklepaju pomenijo rezultate pomladanskega tekmovanja.)

RADIJSKA ANKETA

Za III. kolo so napovedi v radijski anketi takole:

Ka Tj	1	1	1	1	2
CZ-Pro	1	2	1	1	1
Zel-Mon	1	1	2	1	1
Par-Lju	1	2	1	1	2
Lok-BSK	1	1	1	1	1
Oly-Slo	1	1	1	1	1

Ker so vsi anketirani zadeli novo napoved za tekmo Ljubljana - Partizan, je stanje posebej naslednje: Bergan 40, Kandus, Ogrin 37, Lučina 28, Kranjc 38 in Tiran 37 točk.

Tekma Sloboda: Olympia bo drezala ob za na igrišču pod Ceklom gradom.

Za vsakogar nekaj

Znani rimski igravec James Stewart bi bil moral letos napredovati za rezervnega brigadnega generala ameriškega letalstva. Vojni komite pri ameriškem senatu pa je napredovanje odbil in sicer na interpellacijo senatorke Chase Smith, ki je sicer priznala nerolako zadržanje pokovnika Stewartja za časa vošne, pripomnila pa je, da s svojim povojnim zadržanjem napredovanja ne zasniti.

Gospodična Selk Fadil, ki je zavzemala do sedaj položaj tretjega sekretarja v ministstvu za zunanje zadeve Sirije, je bila imenovana za sirskega ambasadorja pri egiptski vladi v Kairu. To je prva Arabkinja, ki je dobila tako visoko diplomatsko službo v inozemstvu.

Po vesteh moskovskega radia je Sovjetska zveza v preteklem letu skoraj dosegla ZDA v proizvodnji premora. Sovjetska zveza ga je izdelala 429 milijonov ton. ZDA pa 430 milijonov ton.

Helikopter preprečil železniško nesrečo

Prvič se je zgodilo, da vlak ni ustavil prometnik ali progovni čuvaj, pač pa — helikopter. Le prispebnosti posadke italijanskega obmejnega

helikopterja je zahvaliti, da ni prišlo do hude železniške nesreče.

Helikopter »Bell G 47«, v službi italijanske obmejnega carine, je, kakor po navadi, nadzoroval obalo, posebno pa gibanje manjših ladij, na katere imajo cariniki posebno piko, ker tihotapijo iz Tangerja v Italijo ameriške cigarete in mamila. Na meji obalne mednarodne cone, po navadi v okrilju noči, tvor preložitjo na ribiške čolne, nato tihotapsko blago skrivajo na obali, agenti pa ga dostavljajo v večja središča. Vsa ta zveza je na kar najbolj moderen način organizirana in brezčino povezava. Italijanske oblasti vodijo ogoren boj proti temu tihotapstvu in uporabljajo vsa sredstva, od torpednih čolnov do helikopterjev, samo da bi jim zavrlj posel.

Ura na kontrolni plošči omenjenega helikopterja je kazala 6.30 zjutraj in vračali so se z odprtega morja, kar je poročnik Gavalloni opazil stani na križišču železniške proge in avtoceste »Avrelia«, ki tečeta obe paralelno z ligrsko obalo, težak tovornjak in ljudi, ki so tekali okoli njega, obenem so pa iz helikopterja opazili daleč na ozorju dim bližajočega se vlaka. Posadka helikopterja je takoj uvidela, da bo prišlo čez nekaj minut do hude nesreče. Helikopter se je takoj spustil z višine 800 m na višino 300 m in s polno hitrostjo odletel vlaklu nasproti. Strojovodji se še sanjalo ni, kakšna nevarna zapreka ga taka za ovinkom. Močan ropot helikopterjevih motorjev je za trenutek odvrnil njegov pogled s proge in

ozrl se je kvišku, od koder so mu s kosom platna živahnega mahali. Čeprav ti znaki niso prav v skladu z železniškimi predpisi, je strojovodja le ugani, da mu iz uradnega letala gotovo ne mahajo v pozdrav; začel je zavirati in po nekaj sto metrih vlak ustavil. Letalci so se spustili še niže in z rokami pokazali, da je proga blokirana. Nekaj minut za tem pa je že prišel tudi progovni čuvaj, ki je do tedaj zaman iskal telefonsko zvezo s postajo, na kateri bi lahko brzavil še ustaviti. Ko pa jo je dobil je bil vlak že mimo, sam pa brzi vlak na tako kratki razdalji, ki bi jo lahko peš dosegel, ni bil mogel ustaviti. Vsi potniki so stali, soferji na progi pa so čakali, kaj se bo pripetilo. In tako je prispebna posadka helikopterja rešila brzi vlak in preprečila veliko gmotno škodo.

Natančneje in hitreje

V bližnji bodočnosti bomo lahko natančno vedeli, kje in kdaj bo deževalo. To nam bo povedal poseben vremenski radar, ki ga ponekod v Nemčiji že uporabljajo. Nova iznajdba bo najbolj prav prišla izletnikom, kmetom, prometni policiji, elektrarnam in drugim. Na primer v Berlinu že sporočajo vsako uro po radiju, kakšno bo vreme. Tako je na primer prvi napovedovalec: v 20 minutah bo dež, ker po radarju baje vidi dežne oblake, oziroma dežno fronto in lahko ugotovi tudi, v katero smer se le-ta premika.

Manj kruha jemo

Mar res jemo manj kruha kakor pred vojno? Statistike so pokazale, da pojemov srednji Evropi vedno manj polbelega kruha, medtem se uporaba belega ni bistveno spremenila. Sedaj pride povprečno kakih 80 kg letno na osebo, pred vojno pa je bilo povprečje 124 kg kruha letno na osebo. V letu 1899 pa kar 200 kg. Tudi poraba ržene moke je padla od leta 1935 do danes od 47 na 28 kg letno po osebi v vseh državah srednje Evrope.

Ameriški gradbeni delavci so za svojo Miss izvolili 20-letno Peggy Moore

HITLERJEVA OPOROKA NA DRAŽBI

Hamburški starinar Bilipp ponuja naprodaj avtentično Hitlerjevo oporoko. Dokument je opremljen z originalnimi podpisni prič in pravnika, ki ga je sestavil, in s pečatom »Kanzlei des Führers NSDAP«.

Cena za sedež — riba

Kinoobiskovalci v mestu Bethel na Aljaski ne plačujejo svojih sedežev v kinodvoranah z denarjem, ampak z ribo. Običajni obiskovalci kinopredstav so Eskimi in jim je na prosto voljo dano, da plačajo vstopnino s prekajanim lososom ali prekajeno belico. Lastniki kinopodjetij prodajajo nato ribe v glavnem lastnikom pasjih vpreg, katerih glavna hrana so ribe. Na drugem koncu sveta v Novi Gvineji pa domačini cenijo kot plačilno sredstvo pasje zobe prav tako visoko kot zlato. Pred kratkim so z izkupičkom prodaje nekaj ton pasjih zob, ki so jih zbrali v raznih delih Evrope, ustanovili celo bolniško postajo.

odločil, da bom vzel za ženo dekle, ki mi je prostovoljno, po toliko letih zvestega prijateljstva, sledila v obkoljeno mesto, da bi delila z menoj usodo. Oporoka konča z besedami: »Jaz sam in moja sodobna sva izbrala, da bi se izognila sramoti kapitulacije, smrt. Hočeva, da bi naju takoj sežgali na kraju, na katerem sem največji del svojih dni — bom let v delu preživel.«

S polno paro nazaj — pozabili smo na krompir

Tako je ukazal kapitan neke finske ladje, ko so bili že sredi morja in so mu servirali kosilo brez krompirja. Ko so pluli mimo Luke Cuxhaven, je namreč kuhar pozabil obenem z ostalo hrano natovoriti tudi krompir.

Welling je bil ravno namenjen k obedu, ko ga je na hodniku pred njegovo pisarno srečala Lydija. »Tako moram govoriti z vami, kapetan Welling,« je rekla z vnamo. »Je zelo nujno, kar vam imam povedati.« »Prosim, vstopite,« je rekel prijazno. »Videti ste zmedeni in zaskrbljeni.« »Obupana sem — sama ne vem več, kaj naj napravim,« je rekla drhteč. Natočil ji je kozarec vode in počakal, da se je toliko opomogla, da je lahko govorila. »Prišla sem zastran Ralpa. Je bil davi tukaj?« Welling je prikimal in se otožno nasmehnil. »Da, bil je tukaj, pomosen liki Španec, pa je spet odšel. Če naj bi bilo to slepilo, je svojo zadevo odlično izpeljal, tako, kot mu ne bi bil nikoli prisodil. Ali ste ga medtem kaj videli?« »Da, vrnil se je domov; že nekaj let ga nisem videla tako razigranega. Vprašal me je, če se hočem vrniti v Pariz in mi dal ček. Tukaj je.« Dala mu je papir. Potem ko je vsoto dvakrat, trikrat prebral, je tiho zazvižgal, kajti ček se je glasil na milijon funtov. »Kaj je to?« je vprašal in pokazal na pismo v njenih rokah. Opazil je, da je naslovljeno nanj. »Je tudi to od vašega brata?« je vprašal z nagubanim čelom. Prikimala je. »Odpri le pismo in našel v njem drugi ček, ki se je takisto glasil na milijon funtov.« Welling si je z roko podprl glavo. »Zdi se mi, da tukaj nekaj ni v redu — s Hamonovim duševnim ravnovesjem mora biti zelo slabo. Kje pa je sedaj?« »S svojim avtom se je odpeljal v Creith, da obišče Joano. Menda ni več vedel, kaj govori, zakaj imenoval jo je za svojo ženo.« Tiho je zaihtela in on jo je z roko objel okrog ramen ter jo prizanesljivo potepel po licu. »Čakaj vas težki časi, Lydija, toda pomagal vam bom, saj menda niste spet Hamonu na sledi?«

kolikor bo v mojih močeh. Prenočiti morate v kakem hotelu in nihče, niti vaša sobarica niti kdo od vaše služinčadi, ne sme vedeti, kje ste. Pojdite z menoj k obedu.« Ugovarjala je, češ da nima teka, vendar pa je vztrajal pri svojem in je ni zapustil prej, dokler ni spravlil njene prtjljave v hotel Central in je priporočil posebni skrbi hotelskemu detektivu.

Pred hotelom ga je čakal velik policijski avto, v katerem so sedeli trije uradniki policijskega oblastva. Jim je stal na debelem snegu pred svojo hišo, ko je pripeljal avto, in zagledal je na pol zmznjene ljudi, zavite v plašče. »Stopite vendar bliže, Welling!« je zaklical tja. »Kakšne nevsčnosti pa so spet?« »Nekdo je v veliki nevarnosti in ne vem, kam bo vse to privedlo,« je odvrnil Welling in mu povedal o čeku in o tem, da se je Hamon odpeljal semkaj.

Jim ga je molče poslušal. »Poslal bom dva uradnika v Creithov dvorec, tretjega si pa obdržite vi.« »Ne, naj gredo vsi trije v Creithov dvorec, jaz si bom že sam pomagal. Ali je že zapustil London?« Welling je prikimal. »Njegov avtomobil je stal v neki javni garaži blizu njegovega stanovanja. Žal ga nisem mogel dati opazovati, ker je bilo že prepozno. Danes popoldne se je odpeljal in od takrat ga niso več videli.«

Močno je snežilo, ko je privozil policijski avto skozi vrata parka Creithovega dvorca ter počasi in neslišno zapeljal po vnotri poti. Lord Creith je opazoval prihod avtomobila z okna jedilnice in je prišel takoj k prednjim vratom, da pozdravi Wellinga. Mahoma je spoznal, da se je moralo zgoditi nekaj resnega. »Zopet se nekaj pripravlja,« je rekel lord pobito. »Saj ste že kar star zlovešč ptič!«

Možje so bili zadovoljni, ko so prišli v tople knjižnico, kajti zunaj je bilo zelo mrzlo. »Kaj pa spet nameravate?« je vprašal lord Creith boječe. »Saj menda niste spet Hamonu na sledi?«

»Da, spet je v Angliji in po vsej priliki v vaši neposredni bližini. Kje pa je lady Joan.«

»Šla je ven — gospa Cornfordova jo je povabila na obed.« Welling je očitajeo zmajeval z glavo.

»Dokler ne bo ta zločinec za zapahi, ne sme več sama ven. Takoj moramo ponjo.«

Vendar je bil že Jim na poti tjakaj. Mestoma je do kolen gazil zaledenelo snežno odejo. Ko je videl, da poti ne bo mogel nadaljevati v to smer, se je vrnil na cesto in nadaljeval pot po poti vzdolž obzidja. Tu je odkril tudi Joanine sledove. Razločno je bilo videti mesta, kamor so se pogrezile njene snežke. Občutek zadovoljstva ga je prešinil, ko je vedel, da je v njegovi neposredni bližini.

Iznenada pa so njeni sledovi brez pravega vzroka krenili s poti na desno v globok sneg, do nekega grma. Začuden jim je sledil. Vodilo so ga čedalje globlje in globlje v sneg, znova zavilj drugam in nazadnje povsem izginili.

Preiskal je vse bližnje skupine dreves, ali ni mogel izslediti nobenega znamenja. Naposled je stal na prostoru, ki ga je bil izpihal veter, vendar ni mogel odkriti ničesar o Joani. Nenadoma je našel novo sled. Odtisil nog niso bili posebno veliki, a čevlji so bili koničasti — to je bil Mahoma Mahoma je razumel njeno čudno pot. Videla ga je bila prihačati in se mu je izognila! Brž se je obrnil in stopal za Hamonovimi sledovi. Odkril je dve različni sledi. Ena je peljala proti Creithovemu dvorcu, druga pa se je od tam vračala. Jim je takisto našel mesto, kjer se je bil Hamon obrnil. Odpel si je plašč, vzel iz njegovega notranjega žepa mali avtomatski revolver in ga vtnaknil v zunanji žep plašča. Nato je hitel, kolikor mu je dopuščal visoki sneg, po Hamonovih sledovih, ki so vodili do hiše gospe Cornfordove.

Na koncu poti je videl, da je Hamon zavil v stran. Hitel je do hiše, a že prvi pogled mu je povedal, da se je bilo moralo zgoditi nekaj nenavadnega. Vse oknice so bile zaprte. Potrkal je na vrata, a ni dobil nobenega odgovora. Nato je jel na vso moč tolči po njih s pestmi.

»Ste tukaj, gospa Cornfordova?« je zaklical. Zdelo se mu je, da sliši znopraj neki ropot, in se je z vso težo telesa zaletel v vrata, ki so pod sunkom nekoliko popustila.